

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI**  
**FAKULTA EKONOMICKÁ**

**Bakalářská práce**

**VÝVOJ MÍSTNÍCH A POMÍSTNÍCH NÁZVŮ V ROKYCANECH**

**THE DEVELOPMENT OF PLACE NAMES IN ROKYCANY**

Radka Koulová

Plzeň 2016



ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI  
Fakulta ekonomická  
Akademický rok: 2015/2016

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Radka KOULOVÁ  
Osobní číslo: K13B0595P  
Studijní program: B1301 Geografie  
Studijní obor: Ekonomická a regionální geografie  
Název tématu: Vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech  
Zadávající katedra: Katedra geografie

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Vytyčte cíle bakalářské práce.
2. Proveďte rozbor dostupné literatury a stanovte metody práce.
3. Vyhledejte pramennou bázi, ze které budete vycházet.
4. Analyzujte dostupné prameny.
5. Zpracujte výsledky analýzy pramenů.
6. Zhodnoťte a diskutujte dosažené výsledky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: 40 - 60 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

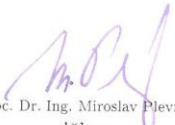
Seznam odborné literatury:

- CIRONIUS, Petros. Rokycanský uličník. Názvy a popis ulic a náměstí v Rokycanech. 1. vydání. Rokycany: Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003.
- DAVID, Jaroslav. Smrdov, Brežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie. 1. vydání. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1913-4.
- DAVID, Jaroslav. Vývoj uličního názvosloví města Havlíčkův Brod. Sborník Havlíčkobrodské společnosti pro povznesení regionálně-historického podvědomí č. 2. Havlíčkův Brod, 2002, s. 11-17.
- OLIVOVÁ - NEZBEDOVÁ, Libuše. Pomístní jména v Čechách. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0554-4.
- ŠMILAUER, Vladimír. Úvod do toponomastiky. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. ISBN 16-910-66.

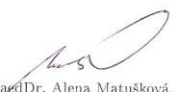
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jindřich Frajer, Ph.D.  
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 23. října 2015

Termín odevzdání bakalářské práce: 25. dubna 2016

  
Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný  
děkan



  
Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.  
vedoucí katedry

V Plzni dne 23. října 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

*„Vývoj místních a pomístních jmen v Rokycanech“*

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne ...

.....

podpis autora

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jindřichu Frajerovi,  
Ph.D. za pomoc a cenné rady při zpracování práce.

<b>ÚVOD.....</b>	<b>9</b>
<b>1 CÍLE PRÁCE .....</b>	<b>10</b>
<b>2 REŠERŠE LITERATURY.....</b>	<b>11</b>
<b>3 ONOMASTIKA .....</b>	<b>14</b>
<b>3. 1 Historie.....</b>	<b>14</b>
<b>3. 2 Definice a dělení onomastiky .....</b>	<b>14</b>
<b>4 URBANONYMIE .....</b>	<b>21</b>
<b>5 TOPONOMASTIKA .....</b>	<b>15</b>
<b>5. 1 Definice .....</b>	<b>15</b>
<b>5. 2 Dělení.....</b>	<b>15</b>
<b>5. 2. 1 Choronyma .....</b>	<b>15</b>
<b>5. 2. 2 Oikonyma .....</b>	<b>15</b>
<b>5. 2. 3 Anoikonyma .....</b>	<b>16</b>
<b>5. 3 Označení barev v toponymech.....</b>	<b>18</b>
<b>5. 3. 1 Místní jména.....</b>	<b>18</b>
<b>5. 3. 2 Pomístní jména.....</b>	<b>19</b>
<b>5. 4 Potíže toponomastiky.....</b>	<b>20</b>
<b>6 PRAMENY MÍSTNÍCH A POMÍSTNÍCH NÁZVŮ KE STUDIU .....</b>	<b>22</b>
<b>7 MOTIVACE NÁZVŮ.....</b>	<b>25</b>
<b>7. 1 Motivace pojmenování místních názvů (hlavně ulic a náměstí) .....</b>	<b>25</b>
<b>7. 2 Motivace pojmenování pomístních názvů .....</b>	<b>26</b>
<b>8 METODIKA PRÁCE .....</b>	<b>27</b>
<b>9 ROKYCANY .....</b>	<b>31</b>
<b>9. 1 Historie.....</b>	<b>31</b>
<b>10 MÍSTNÍ A POMÍSTNÍ NÁZVY V ROKYCANECH .....</b>	<b>33</b>
<b>10. 1 Původ a význam vybraných místních a pomístních názvů .....</b>	<b>33</b>
<b>10. 2 Vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech.....</b>	<b>37</b>
<b>10. 3 Stále žijící a zaniklé místní a pomístní názvy .....</b>	<b>39</b>
<b>10. 3. 1 Stále žijící a zaniklé místní názvy .....</b>	<b>41</b>
<b>10. 3. 2 Stále žijící a zaniklé pomístní názvy.....</b>	<b>42</b>
<b>10. 3. 3 Růst intravilánu a vznik místních názvů z pomístních .....</b>	<b>44</b>

<b>11 NÁZVY ULIC A NÁMĚSTÍ V ROKYCANECH A JEJICH MOTIVACE POJMENOVÁNÍ.....</b>	<b>47</b>
<b>12 MÍSTNÍ NÁZVY A OBYVATELÉ MĚSTA ROKYCANY .....</b>	<b>50</b>
<b>ZÁVĚR.....</b>	<b>55</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ .....</b>	<b>58</b>
<b>SEZNAM ZKRATEK</b>	
<b>SEZNAM OBRÁZKŮ</b>	
<b>SEZNAM TABULEK</b>	
<b>SEZNAM PŘÍLOH</b>	
<b>PŘÍLOHY</b>	
<b>ABSTRAKT</b>	
<b>ABSTRACT</b>	



## ÚVOD

Moje bakalářská práce se zabývá vývojem místních a pomístních názvů v Rokycanech. Tato obec se nachází v západních Čechách, v Plzeňském kraji, necelých 18 km východně od krajského města Plzně. Přes Rokycany prochází důležitý železniční koridor Cheb – Plzeň – Praha a okolo tohoto města vede dálnice D5, po které se dostaneme jak do hlavního města České republiky - Prahy, do Plzně, tak i přes hraniční přechod Rozvadov do Německa. Hranice oblasti, kterou budeme zkoumat, jsou vymezeny katastrálním územím Rokycany (bez Borku).

Toto téma mé bakalářské práce jsem si vybrala, protože bádání v historii, která je spojená s geografii, a dozvídání se pro mě nových informací z tohoto odvětví, mě velmi zaujala. A protože téma obecně znělo „Vývoj místních a pomístních názvů vybraného regionu“, vybrala jsem si obec Rokycany. Ze všech obcí v České republice jsou mi Rokycany nejbližší, protože jsem se zde narodila a žiji zde celý svůj život. Znam tedy spoustu pomístních, místních jmen, názvů ulic a náměstí v Rokycanech a to mi práci ulehčuje.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, a to teoretické a praktické. V teoretické části se zaměřuji hlavně na problematiku onomastiky, urbanonymie a toponomastiky. Praktická část se věnuje poznatkům z terénního šetření. Výstupem šetření jsou výsledky z dotazníků o místních názvech v Rokycanech, které vyplňovali obyvatelé Rokycan různých věkových kategorií, a mapy, které zobrazují stále žijící nebo zaniklé místní a pomístní názvy. A dále procentuální zastoupení názvů ulic podle motivace ve vybraných časových horizontech.

## 1 CÍLE PRÁCE

Moje bakalářská práce má celkem dva hlavní cíle. První cíl se soustředí na město Rokycany, respektive na soupis všech místních a pomístních jmen od roku 1785, tedy od doby, kdy byl zaveden Josefský katastr, až do současnosti. Podcílem je potom vytvoření vlastních mapových výstupů území města s vyznačením vybraných místních a pomístních jmen. Druhým cílem práce je sjednotit výsledky z dotazníkového šetření mezi občany města v různých věkových kategoriích. Otázky se týkají znalostí místních názvů v Rokycanech. Získaná data budou zpracována v tabulkách a následně graficky znázorněna.

## 2 REŠERŠE LITERATURY

Při zpracování této bakalářské práce bylo čerpáno a inspirováno z odborné literatury, internetových zdrojů a dat získaných z dotazníkového a terénního šetření.

První publikace, z které bylo čerpáno, se nazývá „*Úvod do obecné onomastiky*“ od Rudolfa Šrámka. Tato publikace vyšla roku 1999 a zabývá se otázkami obecné onomastické teorie od konce 60. let. V této knize se dočteme o vzniku onomastiky, jejím rozdělení, funkcích a také jak správně definovat tento pojem.

Další publikace, která se zajímá o onomastiku, ale hlavně z větší části se zabývá toponomastikou, byla napsána Vladimírem Šmilauerem roku 1963 pod názvem „*Úvod do toponomastiky*“. V tomto díle jsou definovány základy onomastiky a také jejího rozdělení. Poté se Šmilauer zabývá toponomastikou a to jak její definicí, tak také dělením a historií toponomastiky v Čechách. Do publikace jsou zapracovány onomastické časopisy, kongresy, archivy a práce.

Dalším Šmilauerovým dílem je „*Osídlení Čech ve světle místních jmen*“ z roku 1960. Zaměřuje se na podstatu a potíže v oblasti toponomastiky. Dále pak na vývoj názvů při osídlování různých částí naší země (Čechy, Českomoravská vrchovina a sídliště po roce 1600).

Poslední Šmilauerovo dílo, z kterého jsem se inspirovala, je dvoudílná „*Příručka slovanské toponomastiky*“. Tato publikace vznikla v roce 1963 a podává přehled nejdůležitějších obecných jmen používaných při tvoření slovanských zeměpisných jmen. Také udává hlavní způsoby tohoto tvoření. V prvním díle jsou obecná jména (apelativy) od A do L, a ve druhém od M do Ž.

Velmi důležitou publikací, která byla použita v práci, je kniha od Libuše Olivové – Nezbedové a kolektivu „*Pomístní názvy v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest.*“ Pomístní názvy jsou zde zpracovány jak z jazykové stránky, tak i z pohledu využití pomístních jmen pro jiné vědní obory. Dále jsou zde pomístní názvy definovány, rozděleny a rozříděny podle toho, co z nich bylo v minulosti zachyceno. Podrobný významový třídič toho, co je v této publikaci zachyceno, Olivová – Nezbedová a kolektiv převzali od profesora Vladimíra Šmilauera z roku 1972. Do tohoto rozřídění byly přidány příklady pomístních jmen z Čech.

V kapitole 5. 3 bylo čerpáno z publikace „*Označení barev a jejich užití v toponymii Čech*“ od autora Pavla Štěpána, který toto dílo napsal roku 2004. Autor zachytil problematiku označení barev v zeměpisných jménech velmi podrobně. Tato kniha spojuje toponyma a barvy z různých hledisek, jako například z geografického, sémantického, slovotvorného a kvantitativního.

Novodobá publikace od Jaroslava Davida a Přemysla Máchy „*Názvy míst. Paměť, identita, kulturní dědictví*“ z roku 2014 se zabývá nejen obecnými aspekty vztahu zeměpisných jmen a historie, konkrétního místa a jeho paměti, ale i jejich úlohou v komunikaci a ve formování lokální identity. Rozdělují toponyma na „živá“ a „psaná“ a představují zeměpisná jména jako významnou součást kulturního dědictví. Zamýšlejí se i nad otázkou ochrany tohoto kulturního dědictví. Kapitola 1: Zeměpisná jména – prostor, moc, identita vznikla rozpracováním tezí studie pod názvem „*Možnosti studia toponym ve vztahu ke krajině, prostoru a identitě*“, která byla dokonce publikována v časopise *Acta onomastika* v lednu roku 2012 stejnými autory.

Vývojem české toponymie, ale hlavně oikonym v moderní době se zabývá publikace „*Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie*“. Autorem této publikace je Jaroslav David a byla vydána roku 2011 v Praze. Zaměření tohoto díla je hlavně na oikonyma v moderní době a jejich honorifikační motiv. Najdeme zde i kapitolu honorifikace a pomístní jména nebo honorifikační motiv v české urbanonymii. Dále se zabývá reklamní funkcí oikonym.

Velmi užitečná publikace je „*Onomatika a škola 2 – Urbanonymia. Zborník prednášok z 2. celoštátneho onomastického seminára Modra – Piesky 8. – 10. Októbra 1986*“ z Univerzity Komenského v Bratislavě. V této publikaci se nachází několik článků jak od slovenských autorů, tak i českých, na téma urbanonymie.

Významnou publikaci z hlediska historické dialektologie (zkoumání vnitřního i vnějšího vývoje nářečí, to zahrnuje zkoumání vývoje gramatického systému i lexika a časového i územního vymezení jednotlivých jevů) napsal František Cuřín roku 1967 pod názvem „*Studie z historické dialektologie a toponomastiky Čech*“. Publikace se zaměřuje hlavně na hláskování, tvarosloví, tvoření slov, slovní zásobu a na místní jména. U místních jmen jde hlavně o zpřesnění nebo vytvoření nového výkladu.

František Cuřín napsal roku 1969 pokračování k předešle uvedené publikaci. Dostala název „*Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen*“. Jedná se o knihu, která se zabývá nejasnými a dosud souborně nezpracovanými problémy hláskoslovnými, dále otázkami slovní zásoby a více než v knize předcházející problematikou toponomastickou. Autor se snaží ukázat širší slovanské toponomastické souvislosti.

Tématem místních jmen se z hlediska slovotvorné analýzy zabývala Michaela Čornejová a její dílo „*Tvoření nejstarších českých místních jmen*“ z roku 2009. Pokouší se o ucelené podání rozboru utvářenosti nejstarších českých místních jmen. Na závěr pak autorka shrnuje základní vlastnosti oikonymie českého území ve zkoumaném období, které bylo určeno od 11. století do 13. století.

Důležité internetové zdroje pro tuto práci jsou stránky Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního, dále pak geoportál ČÚZK. Užitečné jsou i internetové stránky Národního archivu ČR, Archivu akademie věd ČR a Okresního archivu v Rokycanech. Internetové stránky, které se týkají Rokycan, jsou Encyklopedie Rokycan a města Rokycan, kde se nachází důležité historické mezníky, historické mapy a různé zápisy z rady města také z historie.

## 3 ONOMASTIKA

### 3.1 Historie

Terminologie této nauky je velmi nestálá. Vedle jména onomastika můžeme vidět jak jméno onomatologie (Šmilauer, 1963) neboli jménosloví (Rieger, 1887), tak z užšího pohledu nauka antroponomastika, která se zabývá vlastními lidskými názvy (Šmilauer, 1963). V září roku 1959 se Mistopisní komise u nás rozhodla o užívání hlavních termínů (Šmilauer, 1963).

### 3.2 Definice a dělení onomastiky

Onomastika je nauka, která se zabývá vlastními jmény. Vlastním jménům jinak můžeme říci nomina propria (Linhart, 2008). Ta jsou velmi obtížně definovatelná, protože mezi nimi a jmény obecnými, jinak nomina appellativa (Linhart, 2008), se skrývá přechodný pás, do kterého spadá mnoho jmen (Šmilauer, 1963).

Podle Šrámka (1999) v „*Úvod do obecné onomastiky*“ se dělí onomastika podle onymických objektů do 3 skupin:

- Geonymická skupina – jména onymických objektů na povrchu země a kosmonyma (nebeská tělesa a útvary na těchto tělesech)
- Bionymická skupina – jména živých onymických objektů (bytostí)
  - Patří sem:
    - Antroponyma = jména křestní, přídomky, příjmení, jméno po chalupě (př. Petr, Češi)
    - Pseudoantroponyma (nepravé antroponymum) = vlastní jména smyšlených osob, včetně mytologických nadpřirozených bytostí (př. řecký bůh Hermes, princezna Zlatovláska)
    - Zoonyma = vlastní jména skutečných živočichů
    - Pseudozoonyma (nepravá zoonyma) = vlastní jména smyšlených živočichů (př. včelka Mája)
    - Fytonyma = vlastní jména rostlin (př. dub Napoleon)
- Chrématonymická skupina – vlastní jména pro jevy a vztahy vzniklé lidskou činností, například: společenská, kulturní, ekonomická, politická činnost

## **4 TOPONOMASTIKA**

### **4. 1 Definice**

Toponomastika je nauka zabývající se vlastními jmény zeměpisnými (Šmilauer, 1963). Pro toponomastiku se dříve užívaly názvy jako toponymie, toponymika, topografická onomastika, toponomatologie nebo geografická onomatologie. Místo termínu zeměpisná jména lze použít i termín topografická a místní jména (Šmilauer, 1963).

### **4. 2 Dělení**

Geografická jména, cizím slovem nomina geographia (Linhart, 2008), se dělí do tří základních skupin – choronyma, oikonyma a anoikonyma (Šmilauer, 1963).

#### **4. 2. 1 Choronyma**

Choronyma jsou vlastní jména větších obydlených správních, ale i přírodních celků z hlediska horizontálního členění. Dělí se tedy na dva pohledy:

- Přírodní oblasti – vlastní jména pouští, kontinentů, regionů a přírodních územních celků
  - Do této skupiny patří například Sahara, Apeninský poloostrov, Grónsko nebo Severní Amerika, pokud jí zařazujeme a chápeme jako kontinent
- Administrativní části, objekty lidské činnosti – vlastní jména států, zemí, sdružení zemí, krajů jako administrativních celků, regionů, národních parků
  - Pod taková vlastní jména spadá například Plzeňský kraj nebo Asie, ale z hlediska administrativního celku

#### **4. 2. 2 Oikonyma**

Do oikonym, jmen místních, patří jména sídlišť, obcí, osad, jednotlivých domů, ulic, náměstí, nábřeží, mostů ve městech. Dále pak místních částí, do kterých patří samoty, mlýny, myslivny, hájovny, turistické chaty aj. Do této skupiny se řadí i významné stavby, jako hrady, kostely, lékárny a hostince (Šmilauer, 1963). Jména místní se tedy nachází v intravilánu obce, na území zastavěné plochy města.

V případě nutnosti se pro místní jména používá název jména sídelní, sídlištní. Někteří autoři řadí jména ulic do míst neobydlených, které mají mnoho společného se jmény traťovými (pomístními), jako například Adolf Bach (Šmilauer, 1963, str. 7), ale v této práci se budeme držet rozdělení Šmilauera, který zařazuje jména ulic do skupiny k jménům sídelním.

#### 4. 2. 3 Anoikonyma

Jména pomístní můžeme dělit z více hledisek. Podle platné onomastické terminologie do těchto jmen patří:

- Hydronyma – vlastní jména vod, to znamená jména moří, zálivů, průlivů, jezer, bažin, močálů, rašelinišť, slatinišť, rybníků, studánek, pramenů, řek, potoků, vodopádů a všechna ostatní, která se týkají vod
  - Nauka, která se těmito jmény zabývá, se jmenuje hydronomastika
- Oronyma – jména tvarů členitosti povrchu zemského i mořského dna, například jména pohoří, vrchovin, hornatin, pahorkatin, kopců, skal, roklí, nížin, propastí atd.
  - Oronomastika je nauka, která se zabývá těmito jmény
- Pozemková jména, agronyma – jména seskupení pozemků nebo jednoho pozemku, pouze obdělávané pozemky (pole, louky, pastviny, vinice atd.), dále pak lesní pozemky, jako jsou obory, lesy, háje, lesní školky)
- Hodonyma – jména dopravních cest, zařazujeme sem cesty, železnice a přístavy
- Jména jednotlivých předmětů – památkově cenné stromy, kapličky apod. (Šmilauer, 1963)

**Tab. č. 1:** Klasifikace geografického názvosloví podle Mendelovy univerzity v Brně

<b>CHORONYMA</b> – popisují větší obydlené části	
<i>přírodní oblasti</i>	Skandinávský poloostrov, Grónsko, Sahel
<i>administrativní části</i>	Afrika, Jihomoravský kraj, Bretan
<b>OIKONYMA</b> – představují místní názvy a sídla	
	Brno, Washington, Praha
<b>ANOIKONYMA</b> – obsahují pomístní názvy trvale neobydlených objektů	
<i>hydronyma</i>	popis vodstva: Vltava, Hořejší jezero, Viktoriiny vodopády, Máchovo jezero



<i>oronyma</i>	popis reliéfu: České středohoří, Dražanská vysočina
<i>speleonyma</i>	popis krasových jevů – Punkevní jeskyně, Rudické propadání
<i>hodonyma</i>	popis komunikací: D1, Hedvábná stezka, BAM
<i>pozemková jména</i>	popis pozemků: U hájovny, Žernavá
<i>názvy objektů</i>	popisy kostelů, staveb, soch aj.: (Eiffelova věž, Socha Svobody, katedrála Sv. Víta)

**ZDROJ:** Mendelova univerzita v Brně, 2016

Podle Theodora Imma (Šmilauer, 1963, str. 8) se dělí objekty pomístních jmen:

- Přírodní – vyvýšeniny, ostrovy, řeky
- Kulturní – objekty vznikající vlivem člověka

Toto dělení je spíše pomocné, protože je velmi těžké určit a oddělovat například lesy přírodní a pěstované nebo přírodní a umělá jezera (Šmilauer, 1963).

Další dělení, které uvádí Vladimír Šmilauer, je na přímá jména a nepřímá jména. Přímými jmény se myslí ten daný objekt, jako například v Rokycanech oblast Němčičky. Nepřímá jména jsou okolo daného objektu, který spadá pod přímá jména (U Němčiček).

Následující dělení se týká podoby názvu, a to na lidová a oficiální. Lidová jména bývají často vymyšlena spontánně, oficiální pak často zněla velmi uměle a stroze. Velmi často se stávalo, že oficiální názvy byly zatlačeny lidovými, a to už v 18. století (Šmilauer, 1963).

Poslední dělení je podle původu geografického názvosloví. To můžeme rozdělit na dvě skupiny:

- Eponyma – oficiální název objektů, dále se dělí:
  - Domácí – názvy vlastního státního území, jsou psány v úředním jazyce daného státu (př. Rokycany)
    - Každý stát má svůj názvoslovný lexikon. V České republice se používá Názvoslovná komise ČÚZK.
  - Cizí – názvy objektů mimo území, kde se mapové dílo vydává
- Exonyma – vžitá jména

### 4. 3 Označení barev v toponymech

Pavel Štěpán (2004) se zaměřil na využití barev v pojmenování jak ve jménech místních, tak i v pomístních. Jak uvádí Pavel Štěpán: „*Barva patří k základním zrakovým vjemům*“ (Štěpán, 2004, str. 10). A proto se barva přírodních i člověkem vytvořených objektů často stává motivem pro pojmenování. To se uplatňuje v místních i pomístních jménech. Bude řešena otázka hlavně základních barev a některých jejich odstínů.

Zeměpisnými jmény, jejichž pojmenování je motivováno zbarvením, se můžeme zabývat z mnoha hledisek, jako například ze sémantického, formálního (slovotvorného), kvantitativního nebo geografického. V této kapitole se ale budeme zabývat, jak se toponyma pojmenovávají barvou podle typu objektu. (Štěpán, 2004)

#### 4. 3. 1 Místní jména

- Jména obcí
  - Bílá – tato barva se u této skupiny objevuje nejvíce, protože je většinou odvozena od zbarvení budov, nebo také z historie může znamenat označení zděných kostelů (nejstarší kostely byly postavené ze dřeva), př. Bílý Újezd, Bílý Kostel
  - Červená – tato barva se v názvu obcí vyskytuje pouze zřídka; z většiny případů se tato barva vyskytuje z důvodu červeného kamene, který byl použit na výstavbu budov, nebo z důvodu červených tašek na střeše, poslední možností je podle nápadného zbarvení půdy červenou barvou, př. Červené Janovice, Červený Kostelec
  - Černá – vyskytuje se pouze ojedinele, příklad takových obcí, které se nachází na území České republiky, jsou obce Černé Voděrady a Kostelec nad Černými lesy, tyto obce mají přívlástek černý díky lesům, které je obklopují
  - Zelená – obec Zelená, Zelená Lhota a Zelená Ves, to jsou jediné tři obce, které mají v názvu barvu zelenou, jedná se o novější jména, tato barva označuje sídla, která leží v zalesněné krajině

- Jména místních částí
  - Přívlasky barev ve jménech místních částí se shodují nebo jsou si velmi podobné jako u jmen obcí. Pouze z jednou výjimkou, kdy bílá a červená barva je zastoupena nejvíce, v podstatě se jiné barvy nevyskytují, pouze ojediněle.

#### 4.3.2 Pomístní jména

- Pozemková jména (traťová) – názvy polí, jména luk a lesů
  - Jména polí – objevují se zde všechny základní barvy (podle amerických lingvistů B. Berlina P. Kay: bílá, černá, červená, zelená, žlutá, modrá, hnědá, fialová, oranžová, růžová, šedá), výjimkou je barva zelená, která se zde neobjevuje; barvy označují nápadné zbarvení půdy a podloží, které nebylo vidět na první pohled, ale jen při rozorání
  - Jména luk – označení barvy se vyskytuje v tomto případě pouze ojediněle; černá barva ve jméně říká, že zde jsou nebo byly bahnitě a rašelinistní louky, někdy se dává z důvodu polohy louky ve stínu lesa; louka s přívlaskem červená byla většinou vlhká s železitou vodou; dále můžeme narazit na zelenou (v období sucha louka nevysychá a je porostlá svěží trávou) nebo na žlutou barvu (kvůli květům, které na ní rostou)
  - Jména lesů – převaha černé barvy, která znamenala lesy jehličnaté; bílá barva v přívlasku znamená zase lesy listnaté; ze stejného důvodu jako u jmen luk se lesy pojmenovávají přívlaskem barvy červené a zelené
  - Jména členitostí zemského povrchu (oronyma) – označení barev u vyvýšenin nejčastěji znamená zbarvení hornin (bíla, červená, modrá, šedivá), černá a zelená znamená, že vyvýšenina je porostlá lesem; sníženina má nejčastěji přívlastek černá z důvodu hloubky a temnoty
  - Jména vod – tekoucí vody (řeky, potoky, přeje, vodopády, kanály a stoky) jsou motivována barvou dna, vyskytuje se zde barva černá (bahnitě dno, barva vody ve stokách nebo dopadající stín na pojmenovaný objekt), bílá (čistá nebo označení bažin, mokřin a blátivých míst), červená (obsah železa), někdy i zlatá a stříbrná

- Jména cest – zelená se vyskytuje u pojmenování cest, které jsou zatravněny, procházejících lesem; často se u jmen cest používá barva bílá, červená a černá z důvodu barvy půdy nebo podle materiálu, kterým je cesta zpevněná
- Jména některých dalších objektů – hlavně lidské výtvořiny jako jsou kříže, kaple, mosty a jména křížů mohou obsahovat barvu bílou, červenou, černou, zelenou nebo šedivou většinou kvůli barvě nátěru, v případě Černého kříže nejde o barvu nátěru, ale o přirozenou barvu dřeva, které bývá stářím zčernalé, existuje i Modrý kříž, který dostal tento přívlastek z důvodu zbarvení stavebního materiálu; s černou barvou se můžeme setkat i při pojmenování mostů, kde jde také o barvu nátěru nebo zbarvení stavebního materiálu

#### 4. 4 Potíže toponomastiky

Jako všechny nauky má i pojetí toponomastiky své potíže a nejasnosti. Rudolf Šmilauer (1960) se nad tímto problémem zamyslel v díle „*Osídlení Čech ve světle místních jmen*“. Víme přesně, kdo se má toponomastikou zabývat, studovat ji a rozšiřovat ji? Šmilauer ve svém díle říká, že: „*Toponomastik, tj. člověk školený lingvisticky, geograficky i historicky – když si odmyslíme menší podíly ostatních věd, zvláště přírodních*“ (Šmilauer, 1960, str. 6). A proto si musíme položit otázku, zda je vůbec někdo na světě, kdo může zvládnout všechny tyto obory, zda někdo může mít hluboké znalosti těchto oborů.

V toponomastice v České republice převládali historikové, například František Palacký (Popis Království českého, 1884), August Sedláček (Místopisný slovník historický Království českého, 1909) nebo J. V. Šimák (Místopisné drobnosti, část 1, 1933; Místopisné drobnosti, část 2, 1934). Tyto lidé pro toponomastiku udělali mnoho, ale často jim chyběla jazykovědná přesnost a cit pro ni. Proto by bylo řešením spolupráce ze všech těchto tří stran. Tím se předejde chybám, které jsou snad ve všech toponomastických pracích. (Šmilauer, 1960)

Ve své práci se tedy zaměřím nejvíce na geografické hledisko toponomastiky.

## 5 URBANONYMIE

Podle Milana Majtána (1988) termín urbanonymie můžeme nahradit pojmenováním městská toponymie a zařazuje do ní názvy částí sídel městského typu. To znamená, že pod tímto termínem si můžeme představit názvy městských obvodů, názvy ulic, náměstí a jiných veřejných prostranství a v neposlední řadě také názvy jednotlivých budov a staveb. Tímto vysvětlením termínu urbanonymie se budeme v této práci řídit.

Jan Diblík (1988) ve svém článku upřesňuje termín urbanonymum a urbanonymie. Urbanonyma „*jsou dílčí názvy městského intavilánu, které se vytvářejí v souvislosti a potřebami a stylem života městského obyvatelstva*“. Do urbanonymie podle něj patří: „*názvy předměstí, čtvrtí, sídlišť a místních částí, pomístní jména existující na území města; názvy ulic, náměstí, nábřeží, parků, sadů, prostranství apod.; názvy průmyslových závodů a jiných podniků, škol a jiných institucí (muzeí apod.); názvy významných budov, památných domů, kostelů, kaplí, mostů apod.; názvy hotelů, restaurací, hospod, lékáren, obchodních domů, nákupních středisek, družstev apod.; názvy železničních a autobusových nádraží a zastávek, stanic hromadné městské dopravy; názvy tekoucích i stojatých vod apod. Urbanonymie zahrnuje městskou mikrotoponomii.*“ (Diblík, 1988, str. 50)

I přes všechny definice tohoto termínu někteří autoři tento termín ve svých publikacích nepoužívají. Jde například o Vladimíra Šmilauera (1963), který se přiklání k tomu, aby se terminologie nepřetěžovala.

Každé urbanonymum má i svoji funkci. Dříve to byla hlavně funkce odlišovací a orientační. Lidé museli odlišit náměstí a ulice, většinou si danou ulici nebo náměstí přivlastňovali a pojmenovávali podle vlastních objektů. Dnešní městské názvy mají i jiné funkce, a to: administrativní, užitkovou, reprezentativní, orientační, pojmenovávací, emotivní, reklamní a honorifikační. (David, 2011)

Klasifikace urbanonym je převzatá od Emy Krošlákové (1988) v kapitole 7. 1.

## 6 PRAMENY MÍSTNÍCH A POMÍSTNÍCH NÁZVŮ KE STUDIU

Tato kapitola je zaměřena na představení zdrojů, ze kterých byly čerpány místní a pomístní názvy do této práce.

### **Tereziánský katastr (1749 – 1785)**

Tereziánský katastr je označení pro soupis půdy poddaných (rustikální půda) a také pro označení panské (dominikální) půdy. První tereziánský katastr vešel v platnost 1. 5. 1749 během vlády Marie Terezie. Obsahoval však nedostatky, protože zahrnoval pouze rustikální půdu a nezachycoval přesně bonitu (úrodnost) půdy. Druhý tereziánský katastr z roku 1757 tyto chyby odstranil a znázorňuje rustikální i dominikální půdu. (Bumba, 2007) Půda je navíc rozdělena podle bonity do osmi tříd (genea.cz, 1997). Katastr kromě bonity znázorňuje i počet domů bez pozemků nebo poměry v zemědělství (len, chmel, chov skotu). Během tereziánského katastru došlo k historicky prvnímu číslování domů, a to mezi 1770 a 1771. (lidova-architektura.cz, 2016)

Podle Olivové – Nezbedové (1995, str. 341) můžeme konstatovat, „že tereziánský katastr zachycuje pomístní jména, jež jsou od původu jmény místními, většinou v původní, nezměněné podobě, naproti tomu v josefském katastru jsou tato jména mnohdy v podobě pozměněné. Tato pozměněná podoba je někdy zachycena i ve stabilním katastru.“

### **Josefský katastr (1785 – 1860)**

Během vlády císaře Josefa II. došlo k několika reformám a jednou z nich byl i přechod na nový josefský katastr v roce 1785. V katastru byly zaměřeny a sepsány všechny plodné pozemky v zemi (josefský katastr jako první měřil pozemky). Dále byly pozemky rozděleny podle druhu obdělávání, byla stanovena jejich výnosnost a v neposlední řadě byl zjištěn vlastník každého pozemku. Josef II. rovněž zavedl novou berní jednotku, a to „pozemek“, který vystřídal dosavadní „usedlost“. O vyměřování a zapisování pozemků se starala komise složená z vrchnosti, sedláků, rychtáře a v ojedinělých případech se na měření podílel i zeměměřič. (zdirec.cz, 2016)

Nový katastr ovšem neměla v oblibě šlechta, která preferovala návrat k tereziánskému katastru. Nakonec vznikl v roce 1792 nový tereziánsko-josefský

katastr. Tento katastr změnil všechny nedostatky, na které si vládnoucí vrstva stěžovala, a stal se tak platným katastrem v českých zemích až do roku 1860. (čúzk.cz, 2016)

Katastr obce je v něm rozdělen na jednotlivá ohraničená položky (okrsky), uvnitř každého z nich jsou vypočteny všechny pozemky, u nichž je uveden jejich vlastník nebo nájemce. (Olivová – Nezbedová, 1995)

### **Stabilní katastr (1851(1860) – 1869)**

Základem stabilního katastru byl patent o pozemkové dani a výměře půdy císaře Františka I. ze dne 23. 12. 1817. Patent spočíval v přesném soupisu veškeré půdy (rustikální i dominikální) a jejím geodetickém vyměření. Stabilní katastr je založen na vědeckých základech velkoměřítkového mapového díla a pro nové mapové dílo bylo použito Cassini-Soldnerovo válcové zobrazení a systém pravoúhlých souřadnic s počátky trigonometrických bodů Gusterberg (pro Čechy) a Svatý Štěpán (pro Moravu). Měřítko katastrů vycházelo z tehdejších požadavků, aby se čtverec o straně 40 sáhů zobrazoval na mapě jako jeden čtvereční palec → 1 sáh = 6 stop; 1 stopa = 12 palců → 40 sáhů x 6 stop x 12 palců = 2 880. Měřítko stabilního katastru je tedy 2 880.

Měření a příprava katastru probíhaly v letech 1826 – 1843. Katastr vešel v platnost roku 1851 na Moravě, v Čechách až v roce 1860. V roce 1869 už katastr nevyhovoval tehdejším požadavkům, a tak došlo k jeho reambulaci, která byla prováděna ve velkém spěchu až do roku 1881. Kvůli tomu došlo ke zhoršení kvality původního díla. Nástupcem stabilního katastru se v roce 1927 stal katastr pozemkový. (čúzk.cz, 2016)

### **Soupis pomístních jmen**

Soupis pomístních jmen je umístěn v Archivu akademie věd České republiky v Praze (MÚA AV ČR). Tento soupis byl pořízený Ústavem pro jazyk český ČSAV s pomocí několika tisíc dobrovolných spolupracovníků v terénu v letech 1963 – 1980. Tato akce se konala na celém území naší republiky. Soupis se skládá z půl milionu dokladů pomístních jmen z Čech a dvě stě tisíc z Moravy a Slezska. Na požádání pracovníci v badatelně MÚA AV ČR připraví tzv. lístkovnici s hesly pro dané území. (Pleskalová, 1997)

## **Mapové podklady**

Do mapových podkladů bylo nejvíce nahlíženo na internetové stránce Geoportál ČÚZK, kde se nachází jak mapy ze současnosti, tak i archiválie jako jsou například mapy stabilního katastru nebo Státní mapa 1: 5000 z roku 1950. Geoportál ČÚZK slouží jako přístup k prostorovým datům, které pořizují a zároveň aktualizují pracovníci Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (ČÚZK). (geoportal.cuzk.cz, 2010)

Dále bylo nahlíženo do datové sady Geonames, databáze geografických jmen ČR, která obsahuje soubor prostorových a popisných informací o geografických jménech. Tato databáze je vedena pro celé území ČR a je spravována Zeměměřičským úřadem. Jde o výsledek procesu standardizace geografických jmen, který byl veden ČÚZK od 70. let 20. století. Roku 1997 byla zahájena digitalizace původní databáze, v roce 2005 byla digitalizace databáze Geonames dokončena a dále je od roku 2006 průběžně aktualizována. S aktualizací a doplňování geografických jmen do databáze pomáhají orgány místních samospráv a pracoviště katastrálních úřadů. (geoportal.cuzk.cz, 2010)

## **Regionální studie**

Mezi regionální studie se řadí dochovalé spisy, dokumenty nebo osobní zápisky, které mohou být vystavené v místním muzeu nebo uchované v okresním archivu. Dále pak to může být i vyprávění od místních pamětníků nebo pracovníků místního muzea, popř. archivu.

Nejdůležitější studie o pomístních a místních názvech v Rokycanech shromáždil Petros Cironis v publikaci Rokycanský uličník, názvy a popis ulic a náměstí v Rokycanech z roku 2003. Petros Cironis se narodil roku 1936 v Řecku a zabývá se regionálními dějinami Rokycanska. Od roku 1961 do roku 2003 byl ředitelem Státního okresního archivu v Rokycanech (SOkA Rokycany).



## 7 MOTIVACE NÁZVŮ

### 7.1 Motivace pojmenování místních názvů (hlavně ulic a náměstí)

Motivací názvů se zabýval například Michal Blich (1988), ten rozděluje motivaci názvů do tří fází. Fáze byly inspirovány rozvojem Slovenského státu. V první fázi měly názvy ulic jen identifikačně – orientační funkci (podle polohy, objektů nebo podle vlastních katastrálních názvů); ve druhé fázi se pak názvy specifikovaly (motivační zdroj byla urbanistická struktura měst a rozvrstvení obyvatel v té době); třetí fáze přinesla novinky v názvech ulic, které se odrážely v rozvoji Slovenského státu.

Tato práce bude inspirovaná sémantickou motivací od Emy Krošlákové (1988), která se zdá být nejsrozumitelnější. Motivace názvů se rozděluje na dvě velké skupiny, které mají mnoho podskupin.

- Orientační motivace
  - Názvy podle směru – směr k blízkým i vzdáleným obcím a městům
  - Názvy podle toho, kde je ulice situována
    - Blízkost řek, potoků a jezer
    - Blízkost vrchů a pohoří
    - Blízkost luk, polí, zahrádek, strání
  - Názvy podle objektů postavených lidskou rukou
  - Názvy podle vlastnosti ulice
    - Délka, šířka a tvar ulice
    - Geomorfologický charakter (hloubka, výška)
    - Jiné vlastnosti (např. nová, stará, slunečná)
    - Světové strany
    - Podle funkce (např. hlavní ulice nebo ulice, kde se konají trhy)
  - Názvy podle porostu – dříve zde rostly nebo doposud rostou
  - Názvy podle názvů ptáků
  - Názvy podle původního zaměstnání obyvatelů
  - Názvy podle náboženského a etnického původu
- Dedikační (honorifikační) motivace – tato skupina zahrnuje významné osobnosti a události

- Názvy podle spisovatelů – skupina zahrnuje spisovatele různých zemí, jako jsou čeští spisovatelé, slovenští, ruští a sovětské, a maďarští
- Názvy podle osobností z umělecké sféry – do skupiny patří hudební skladatelé, malíři, herci a režiséři
- Názvy podle národních buditelů
- Názvy podle historických osobností – národních i z cizích zemí
- Názvy podle vědců a kulturních činitelů
- Názvy podle politických činitelů
- Názvy podle hrdinů z protifašistického odboje
- Názvy podle kolektivních hrdinů
- Názvy podle klíčových historických událostí

## 7. 2 Motivace pojmenování pomístních názvů

Tímto tématem se nejvíce zabývala Libuše Olivová – Nezbedová a kolektiv (1995), od které byla motivace převzata.

Jména pomístní vznikala, aby se lidé mohli lépe orientovat v krajině a aby lépe rozlišili různé objekty. Tato jména vznikala už v době lovců a sběračů, vyvíjela se i v době kupců a rolníků.

Existuje šest skupin, podle kterých je pojmenování pomístních jmen motivováno. Jsou to:

- Obecné vztahy a vlastnosti – poloha, vzdálenost, velikost, tvar, barva, stáří
- Země – vyvýšeniny, vhloubené tvary, půda, složení půdy, kulturní půda a její získávání a kvalita, vodstvo, atmosférické jevy
- Rostlinstvo – porosty a jednotlivé rostliny, pěstované rostliny
- Zvířectvo – volně žijící, domácí
- Člověk – majetek, lidská práce, lidská díla (sídlíště existující a zaniklá, církevní a světské stavby, cesty), duchovní život
- Jména nejasná

## 8 METODIKA PRÁCE

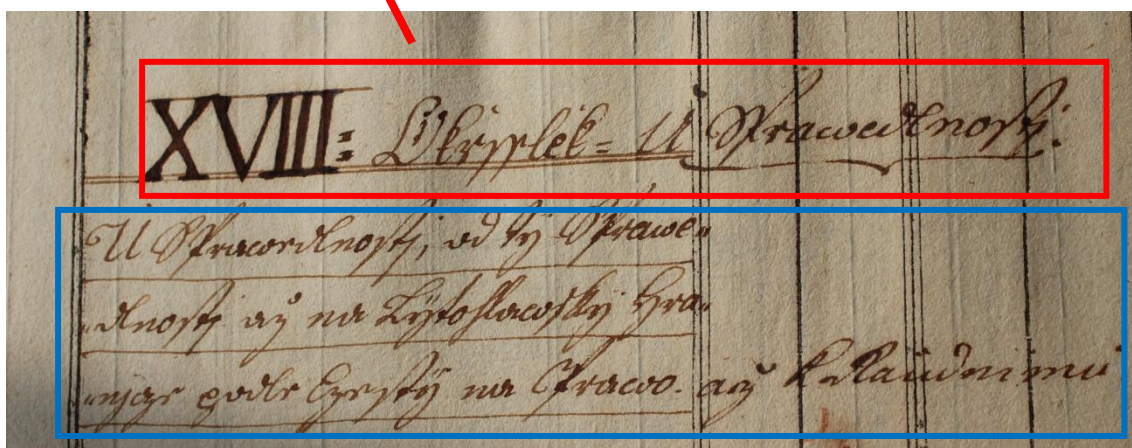
V teoretické části byla použita rešerše odborné literatury, která byla zaměřena na vysvětlení pojmů toponomastiky, onomastiky a urbanonymie.

Praktická část této práce se dá rozdělit do několika fází.

První část praktické části byl archivní výzkum. Celkem byly navštíveny tři archivy. Prvním navštíveným archivem byl Národní archiv v Praze (NAČR). V tomto archivu je uložen Tereziánský a Josefský katastr, který byl potřebný ke zpracování této práce. V NAČR jsem si tedy vyžádala a prozkoumala tyto dva katastry. Z důvodu stáří, vyblednutí stránek a tudíž nečitelnosti stránek nemohl být Tereziánský katastr použit. Proto nejstarší data, která jsou použita v této práci k místním a pomístním názvům, jsou převzata z Josefského katastru. Josefský katastr je napsán písmem švabachem – starým německým neogotickým písmem pocházejícím z 80. let 15. století. Za pomoci vedoucího práce byly potřebné části, které jsem v archivu zdokumentovala, transkribovány.

**Obr. č. 1:** Fotografie listu z Josefského katastru obce Rokycan s vysvětlujícími popisky

Číslo okrsku + název ➡ 18 okrsek „U Spravedlnosti“



ZDROJ: NAČR, Josefský katastr. Inv. č. 3888, 2016

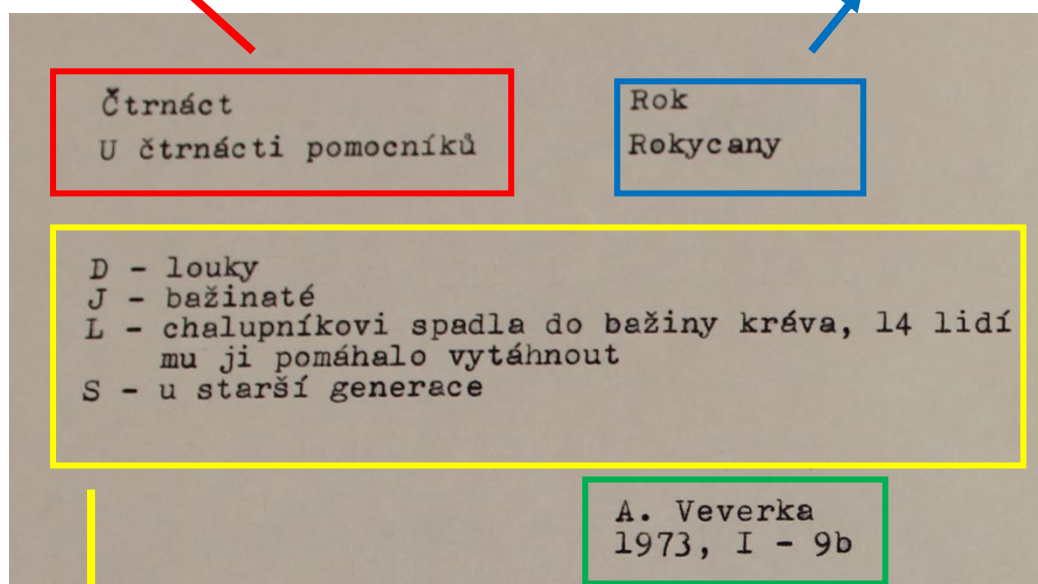
Popis, kde se nachází toto území ➡ U Spravedlnosti, od tý Spravedlnosti až na Litohlavské hranice podle cesty na pravo až k Roudnému

Druhý archiv, který byl potřeba navštívit, byl MÚA AV ČR. Přes emailovou adresu jsem si v tomto archivu objednala lístkovnici k Soupisu pomístních jmen s hesly pro Rokycany. V badatelně jsem pak lístkovnici prozkoumala a vyfotila. Pomístní jména z Rokycan pochází z roku 1973 a byla pořizena Ústavem pro jazyk český za pomoci dobrovolníka A. Veverky.

**Obr. č. 2:** Fotografie listu z MÚA AV ČR, pomístní názvy v Rokycanech z roku 1973 s vysvětlujícími popisky

*Pomístní název*

*Zkratka a název obce, ze které pochází pomístní název*



ZDROJ: MÚA AV ČR, 2016

*Dobrovolný pomocník Ústavu pro jazyk český na území obce Rokycany*

*Rok mapování pomístních názvů, číslo čtverce mapy umístění pomístního názvu*

*Vlastnosti pomístního názvu*

*D – porost, který se na tomto území nachází*

*J – povrch, který se na tomto území nachází*

*L – způsob vzniku pomístního názvu, lidový výklad způsobu vzniku*

*S – generace, která tento název používala*

SOkA Rokycany byl poslední archiv, ve kterém jsem studovala pomístní a místní jména Rokycan. Zde jsem vyfotila několik map obce, a to královský pláněk města Rokycan z roku 1907, Stabilní katastr obce Rokycan (1838), mapu z roku 1968 a současnou mapu Rokycan. Dále jsem zde dostala publikaci Rokycanský uličník od Petra Čironise (2003), výčet internetových stránek, které by se mi při zpracování této práce mohly hodit, a mnoho cenných rad.

Druhá fáze praktické části se týkala hledání místních a pomístních názvů obce a následné sepsání do tabulek (příloha A, B). Nejprve jsem vypsalala názvy z materiálů, které jsem našla v archivech. Dále jsem hledala na internetových stránkách ČÚZK v sekci Geoportál, kde se nachází různé současné mapy, ale také archivní mapy jako například Stabilní katastr a mapa z roku 1950, ze kterých byly vyčteny místní i pomístní názvy na území města Rokycan.

Třetí fáze spočívala ve vytváření tabulek a z nich následně grafů, které jsou velmi důležité pro strukturu této práce. Do této fáze patří i vytváření map v programu ArcGIS. Byly vytvořeny mapy, které lépe charakterizují vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech. Do několika map jsem zanesla stále žijící místní i pomístní názvy a zaniklé místní a pomístní názvy. Důležité bylo i uvědomit si, že intravilán města pořád roste, a proto se z některých pomístních názvů staly místní. Těchto pár názvů, které patří do této skupiny, jsem také zanesla do mapy.

Poslední fází praktické části bylo dotazníkové šetření. Dotazník se skládal z osmi otázek, které nebyly příliš dlouhé, aby respondentovi vyplňování příliš neobtěžovalo. První tři otázky jsou jen seznamovací s dotazovanou osobou a zbylých pět se týká místních názvů Rokycan. Místní názvy jsem vybrala, protože si myslím, že většina obyvatel Rokycan více zná místní jména, která jsou například po bývalých továrnách, firmách nebo podle blízkosti velkých měst. Celkem bylo tázáno 120 respondentů, z toho třicet byla věková kategorie 0 – 15, dalších třicet respondentů věku 16 – 30, poté věková kategorie 31 – 65 a poslední kategorie byla ve věku 66 a více. Hranici věkových kategorií jsem vytyčila podle mého uvážení takto:

Věková kategorie 0 – 15 → žák základní školy

Věková kategorie 16 – 30 → dospívající, studenti, mladí pracující

Věková kategorie 31 – 65 → pracující člověk

Věková kategorie 66 a více → senior, důchodce

Dotazníky jsem rozdávala po svých známých, kteří žijí v Rokycanech, dále jsem navštívila studenty na střední škole Gymnázium Rokycany, kde je osmileté i čtyřleté studium. Jako poslední jsem navštívila domov důchodců v Rokycanech, kde jsem rozdala třicet dotazníků věkové kategorie 66 a více. K dotazníku byla přiložena i mapa, do které dotazovaní obyvatelé zakreslovali místní názvy. Tato mapa byla také vytvořena v programu ArcGIS. Celý dotazník je umístěn v příloze C.

## 9 ROKYCANY

Název Rokycany vznikl ze staročeského slova *rokyta* nebo *rokytie*, *vrba* nebo *vrboví*. Znamenalo to, že lidé bydleli u rokyt nebo v rokytí neboli „*ves rokycanů*“.  
(Lutterer, 1997)

### 9.1 Historie

První písemná zmínka o Rokycanech se datuje už roku 1110 a nachází se v Kosmově kronice. V tehdejší době byly Rokycany osada na majetku pražských biskupů. Za arcibiskupa Arnošta z Pardubic byla osada v polovině 14. století povýšena na město. Roku 1399 bylo město opevněno. (Lutterer, 1997) Město bylo v majetku církve až do husitských válek, kdy bylo dobyto Žižkovskými vojsky. Ve stejný rok, 1421, byly Rokycany vypáleny plzeňskými katolíky. Poté město patřilo k táborskému bratrství a od roku 1436 až do konce 15. století bylo v rukou rodu Švamberků.  
(rokycany.cz, 2010)

Roku 1584 bylo město povýšeno císařem Rudolfem II. na královské město. Od té doby se zde rozvinul obchod a bylo zde založeno několik hamrů a hutí díky těžbě železa. Další vypálení postihlo Rokycany za třicetileté války. Protože se město zúčastnilo protihabsburského odboje, bylo roku 1623 postiženo konfiskací majetku a později pak vpády císařských i švédských vojsk. Velkou tragédií byla decimace Madlonova pluku roku 1642, protože měl údajně zavinit porážku císařských vojsk v bitvě u Breitenfeldu. Při decimaci byli zabiti všichni důstojníci a každý desátý voják. Tuto událost připomíná mohyla se vztyčeným křížem na křižovatce Mandlonova – Litohlavská. (rokycany.cz, 2010)

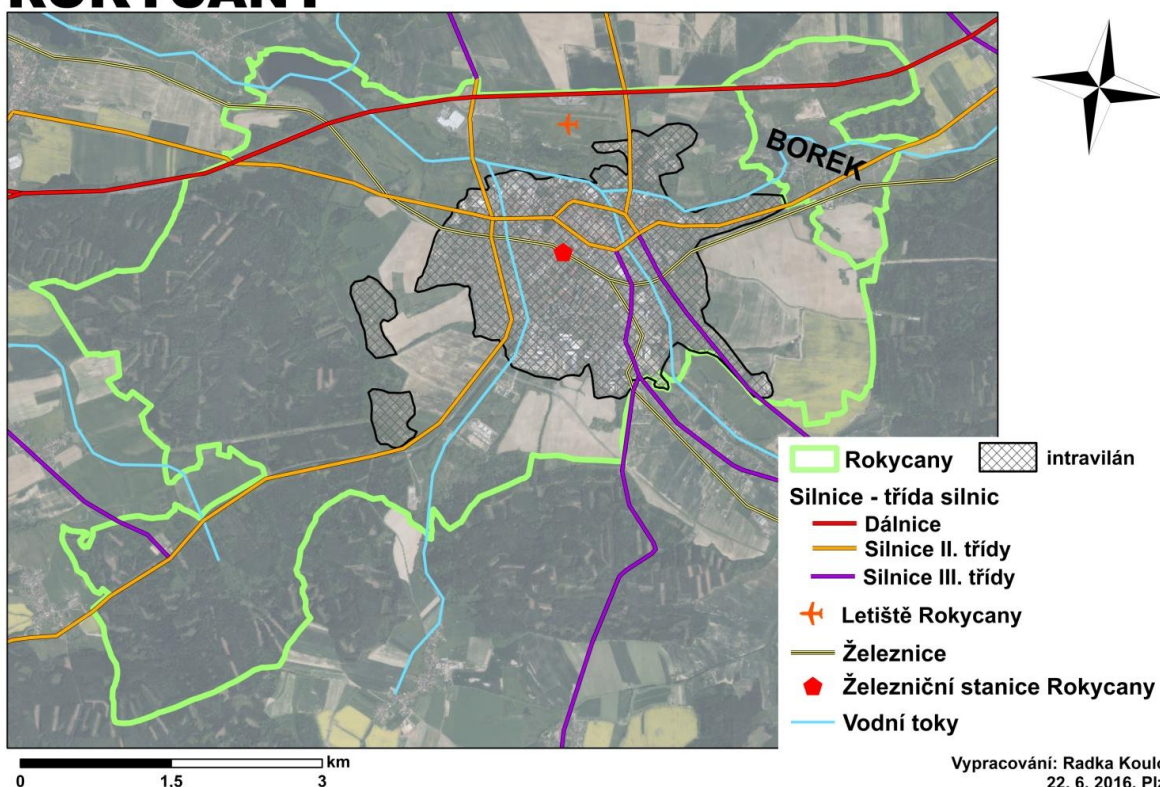
V letech 1757 a 1784 postihly město dva velké požáry, kdy při druhém požáru vyhořelo prakticky všechno až na 8 domů. Těmito požáry přišlo město o středověky ráz. Mezi nejbohatší česká města se Rokycany dostaly opět v polovině 19. století a staly se tak sídlem politického a soudního okresu Rokycany. V druhé polovině 19. století se opět začal rozvíjet průmysl, konkrétně železářská výroba. Z tohoto důvodu začaly vznikat podniky Bedřichova huť, Hirschovy a Guthovy železárny nebo městská slévárna a válcovna. Největší rozkvět zaznamenalo město po dokončení výstavby železniční trati Praha – Plzeň. V tomto období zde bylo postaveno několik nových veřejných budov jako gymnázium, sokolovna, knihovna, hospodářská škola muzeum

Dr. Bohuslava Horáka. Rozvoj byl pozastaven 1. světovou válkou, přesto po ní vznikly další podniky, hlavně Marila (výroba marmelád) a Hamiro (výroba plyšových hraček). Po 2. světové válce vznikl podnik na výrobu jízdních kol Favorit. Tyto tři podniky proslavily město Rokycany jak po celém našem území, tak i v zahraničí. (rokycany.cz, 2010)

Rokycany jsou nejznámější díky tzv. demarkační linii, která jimi prochází. Tato linie oddělovala na konci druhé světové války území osvobozené a kontrolované Americkou a Rudou armádou. Na tomto místě 9. 5. 1945 došlo k prvnímu setkání armád protifašistické koalice a to Rudé a Americké armády v Československu. Díky této události byl vystaven památník na demarkační linii mezi Borkem a Rokycany. (rokycany.cz, 2010)

**Obr. č. 3:** Mapa Katastrálního území města Rokycan (2016)

## ROKYCANY



**Zdroj:** Vlastní zpracování v ArcGIS



## **10 MÍSTNÍ A POMÍSTNÍ NÁZVY V ROKYCANECH**

### **10. 1 Původ a význam vybraných místních a pomístních názvů**

#### **Na Stráni**

Tento pomístní název Na Stráni nebo také Stráň vznikl na počátku 70. let 19. století. V tu dobu se městská rada rozhodla zalesnit tehdejší holou stráň břidlicového útvaru. Snažili se o vytvoření parku „plíce města“, což se jim také povedlo. Dříve zde stálo i několik dřevěných altánků, rozhledna a vyhlídka. Tyto stavby ale během let poničili a postupně i úplně zničili někteří občané města, a proto se město rozhodlo zbytky altánků a rozhledny zbourat, protože ohrožovaly bezpečnost občanů. (Cironis, 2003)

Dnes je Rokycanská stráň přírodní památka, která se skládá ze čtyř celků – Drahouš, Valcha, Husovy sady a Kalvárie. Tento fakt obyvatelé Rokycan nemají v povědomí a myslí si, že je to jen „ta“ stráň, kterou v minulosti vytvořili představitelé města. Stráň je situovaná na severním okraji Rokycan. Území lidé využívají hlavně k rekreačním účelům, slouží jako lesopark, proto je zde vyznačeno několik běžeckých tras, které lidé využívají nejen na běh, ale také na procházky. Jediným negativem tohoto místa je znečištění odpadem a trouchnivějící zábradlí na vyhlídce. Bohužel tyto problémy trápí jen několik nadšenců, kteří se snaží udržovat lesopark v čistotě a udržovat cesty a zábradlí v dobrém stavu. (Kraft, 2010)

#### **Bílá Halda**

Bílá Halda, někdy jen Halda, se nachází u Práchovný a je spojená s provozem Bedřichovy hutě. Tato huť fungovala jako sklad hutního odpadu. Činnost hutě je viditelná dodnes, kdy u silnice k obci Mirošov se tyčí 10 – 15 metrů vysoký kopec odpadu z vysokých pecí. Odpad je díky své struktuře a tvrdosti těžké zpracovat a zlikvidovat. Jediné, co na hromadu odpadu působí, je eroze a hrající si děti. (Cironis, 2003) Dnes se město snaží Haldu pomalu, ale jistě likvidovat. (Blažek, 2008)

**Obr. č. 4:** Fotografie Bílé Haldy

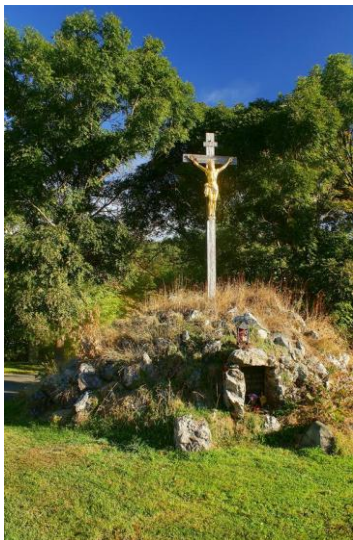


**ZDROJ:** foto. mapy. cz, 2009

### U Černého kříže

Tento název patří mezi místní a připomíná mohylu pohřbených vojáků Madlonova pluku. Tento pluk byl popraven roku 1642 v Rokycanech. A proč byl pluk takhle potrestán? V ten samý rok, tedy 1642, proběhla bitva mezi Švédy a císařskými rakouskými vojsky. Tato bitva byla u Breitenfeldu u Lipska a císařští vojáci zde byli drtivě poraženi. Poté byl Madlonův pluk obviněn za zradu z důvodu údajného uprchnutí z bitvy. Díky tomuto činu pluk způsobil porážku rakouských vojsk. Jeho potrestání přišlo hned po bitvě, kdy se Madlonův pluk společně s šesti císařskými pluky stáhl do Rokycan. V Rokycanech rakouský císař vynesl rozsudek, a to odsouzení v podobě trestu smrti. Rozsudek platil pro každého desátého vojína a všechny důstojníky, konkrétně jich bylo 23. Vojáci byli zastřeleni vlastními kamarády a poté byli důstojníci oběšeni. A co se stalo s velitelem pluku Madlonem? Ten byl společně s majitelem pluku Des Fours a jeho pobočníky odvezen do Prahy, kde byli podrobena výslechu a poté roku 1643 popraveni na Staroměstském náměstí. Po této události byli všichni pohřbeni ve společném hrobě a později byl na místě vztyčen černý kříž, proto se dodnes tomuto místu říká U Černého kříže. (Cironius, 2003)

**Obr. č. 5:** Fotografie hrobu Madlonova pluku s černým křížem



**ZDROJ:** Vlastní fotografie, 2016

## **U Marily**

Marila Rokycany je jedna z nejznámějších značek, která neodmyslitelně patří k Rokycansku. V 70. letech 19. století valná hromada v Rokycanech rozhodla o vystavění cukrovaru. Na starosti to měl stavitel Jan Šmaus, který to zvládnul v rekordním čase. Dva roky po dokončení stavby a zahájení výroby se továrna stala jednou z mnoha obětí hospodářské krize, a tak se sen o českém podnikání rozplynul, protože po krizi se zde místo cukrovaru otevřela koželužna, německá firma. Po mnoha letech byla koželužna kvůli zápachu zavřena a následně vznikla továrna, v které se vyráběly marmelády, povidla a zpracovávalo se zde kysané zelí. Od května 1922 závod nese značku Marila. Výrobky z Rokycan se dokonce i exportovaly a celá továrna se rozšiřovala.

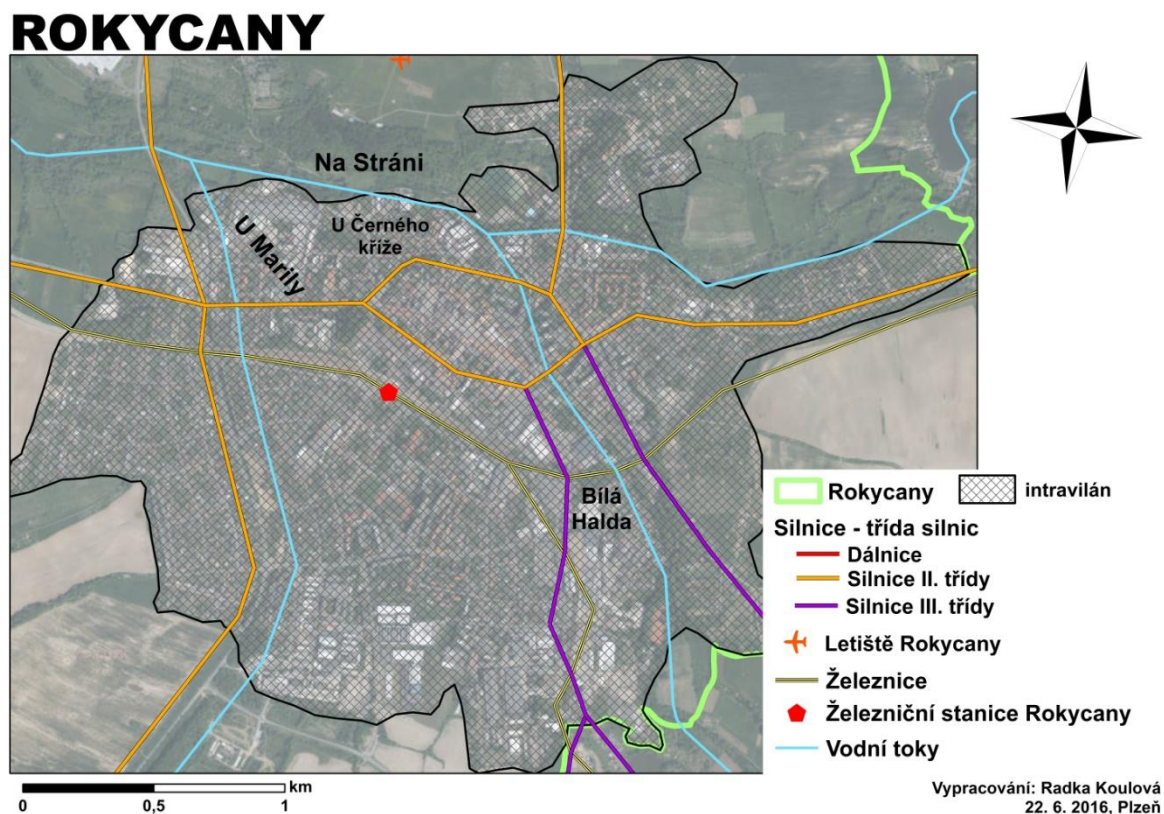
Po 2. světové válce stále rostla výroba a přibyla dokonce i produkce hotových jídel. V té době se továrna stala základním závodem Západočeské Fruty. Jednalo se o uskupení, které trvalo až do konce roku 1990 a patřily sem provozovny v Sušici, Domažlicích a Horšovském Týně.

Ferdinand Hásek, dlouholetý ředitel, říká: „*Marila měla poměrně široký sortiment výrobků od ovocných pomazánek, které se zase skládaly z džemů, marmelád, povidel přes kompoty všech možných druhů, sterilovanou zeleninu včetně hotových jídel.*“ (Kovařicová, 2011) Tyto produkty se vyvážely hlavně do Skandinávie, Velké Británie, Austrálie, do Spojených států a Kanady.

Ferdinand Hásek: „Marila byla v té době připojena na vlečku, takže denně se tam vykládaly vagony, někdy s ovocem, ale převážně s cukrem, protože cukru se týdně zpracovávalo 400 - 600 metráků. Marila měla stálých zaměstnanců kolem 250 lidí, pochopitelně v sezoně potom se přibírali brigádníci. Měli jsme uzavřené smlouvy, tzv. letní aktivity mládeže, na takové ty ruční práce, jako byly odstopkování jahod atd. Ale i na jednodušší práce k linkám, takže jako během té letní sezony z těch 250 měsíčních kmenového stavu, tak se ten stav zvýšil v průměru o 100 – 120 lidí měsíčně.“(Kovačicová, 2011)

Později se do Marily dokonce dováželo exotické ovoce z Vietnamu. Po roce 1989, kvůli změně politického systému, byl konzervářský průmysl převálcován kvalitnějším dovozem a Marila nebyla schopná konkurovat. Poptávka po kompotech vyráběných v Marile se snižovala a podnik byl v březnu 1996 dán do konkurzu. Od té doby se zde vystřídalo mnoho firem, ale žádná zde nevydržela dlouho, proto se dodnes této lokalitě říká U Marily. (Kovačicová, 2011)

**Obr. č. 6:** Výřez mapy Rokycan s místními a pomístními názvy, které byly vybrány do této kapitoly



**ZDROJ:** Vlastní zpracování v ArcGIS

## 10. 2 Vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech

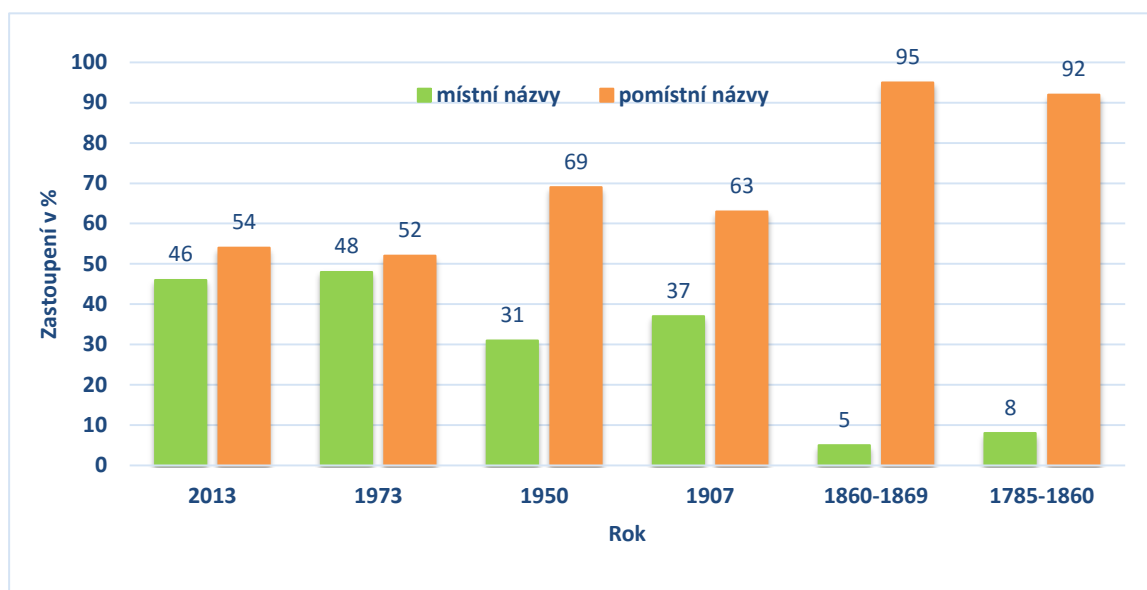
Vývoj místních a pomístních názvů byl zkoumán v několika časových horizontech. První byl Josefský katastr (1785 – 1860), druhý Stablní katastr (1851(1860) – 1869), dále pak rok 1907, ze kterého máme plánec královského města Rokycany, dalšími zařazenými roky jsou 1950 a 1973, a jako současnost neboli aktuální místní a pomístní názvy bereme rok 2013. Jako nejstarší soupis místních a pomístních názvů byl vybrán Josefský katastr, protože Tereziánský katastr, ve kterém se také objevuje tento soupis, nebyl čitelný. Aktuální soupis místních a pomístních jmen najdeme na stránkách [geoportal.cuzk.cz](http://geoportal.cuzk.cz) pod názvem Geonames.

**Tab. č. 2:** Absolutní počet a procentuální zastoupení místních a pomístních názvů v Rokycanech ve vybraných obdobích

Rok / pramen	2013/Geonames		1973/Soupis		1950/Státní mapa 1:5000	
	absolutní počet	%	absolutní počet	%	absolutní počet	%
Místní názvy	22	46	35	48	9	31
Pomístní názvy	26	54	38	52	20	69
Celkem	48	100	73	100	29	100
Rok / katastr	1907		1851(1860) - 1869 /Stablní katastr		1785 - 1860 / Josefský katastr	
	absolutní počet	%	absolutní počet	%	absolutní počet	%
Místní názvy	13	37	2	5	5	8
Pomístní názvy	22	63	42	95	55	92
Celkem	35	100	44	100	60	100

**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle přílohy A

**Obr. č. 7:** Graf procentuálního zastoupení místních a pomístních názvů v Rokycanech ve vybraných obdobích



**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle tabulky č. 2

Na obrázku č. 7 je znázorněn vývoj místních a pomístních názvů v procentech. Z grafu je zřejmé, že v minulosti měly velikou převahu pomístní názvy oproti místním. Je to dáno tím, že v té době byl intravilán města malé území a obyvatelé tehdejších Rokycan dávali větší důraz na okolí. Bylo pro ně velmi důležité mít přehled o všech loukách, lesích a zahradách, na kterých pracovali, a proto existovali spíše pomístní názvy v extravilánu města. Postupem času se intravilán města zvětšoval, přibývalo více názvů místních a pomístní názvy ubývaly. Některé pomístní názvy se staly místními. Dnes je procentuální zastoupení místních a pomístních názvů téměř vyrovnáno, s malou převahou pomístních jmen. Je to tím, že katastr města Rokycan je veliký a je zde několik lesů, luk a polí, a extravilán města je rozlehlejší než intravilán, který se ale na druhou stranu zvětšuje, takže je možné, že za pár let zde bude více názvů místních.

### 10.3 Stále žijící a zaniklé místní a pomístní názvy

Město roste, přicházejí a odcházejí obyvatelé a s tím se mění i názvy pro některé oblasti v Rokycanech. Některé názvy jsou stále používané a žijící, jiné už používají a znají jenom starší generace, jako jsou naši prarodiče nebo jiní pamětníci. Naopak můžou být i takové případy, kdy vznikly úplně nové názvy, které starší generace nezná a používají je spíše mladí obyvatelé města. Pro tuto práci jsme si stanovili kritéria pro pojmy stále žijící a zaniklé takto:

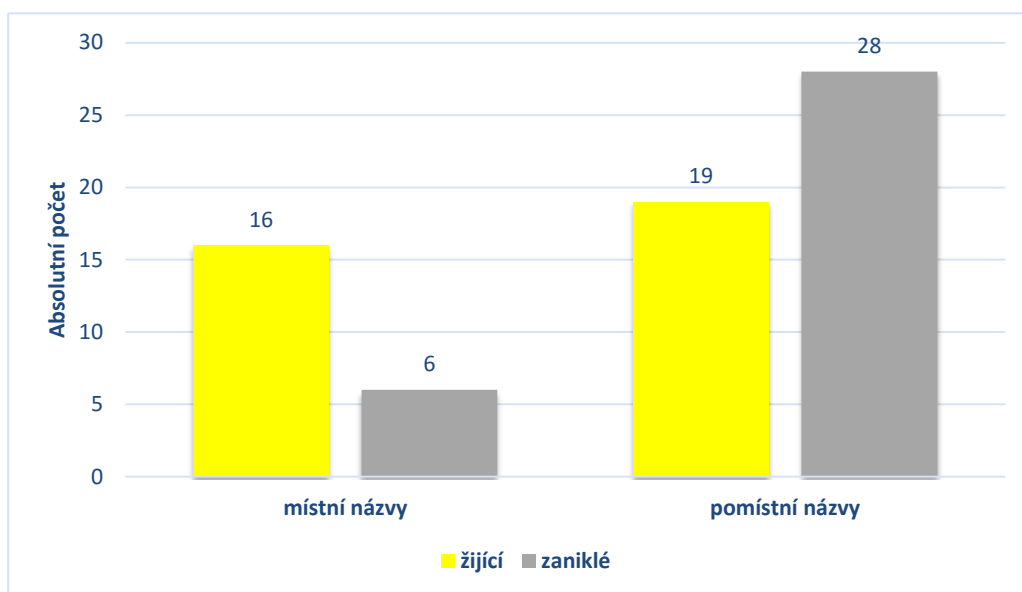
- **Stále žijící názvy** jsou ty názvy, které se objevují už v Josefském katastru a ve výčtu názvů z roku 1973. Ve vybraných obdobích mezi Josefským katastrem a rokem 1973 se názvy objevovat nemusí, ale mohou.
- **Zaniklé názvy** jsou takové názvy, které se objevují už v období od Josefského katastru, ale jen do roku 1950. Tím tedy myslíme, že roku 1950 se ještě používaly a poté zanikly.

**Tab. č. 3:** Absolutní počet a procentuální zastoupení místních a pomístních názvů stále žijících a zaniklých v Rokycanech

	<b>Místní názvy</b>	<b>Místní žijící</b>	<b>Místní zaniklé</b>
Absolutní počet	51	16	6
%	100	31	12
	<b>Pomístní názvy</b>	<b>Pomístní žijící</b>	<b>Pomístní zaniklé</b>
Absolutní počet	82	19	28
%	100	23	34

**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle přílohy A

**Obr. č. 8:** Graf absolutního počtu stále žijících a zaniklých místních a pomístních názvů v Rokycanech



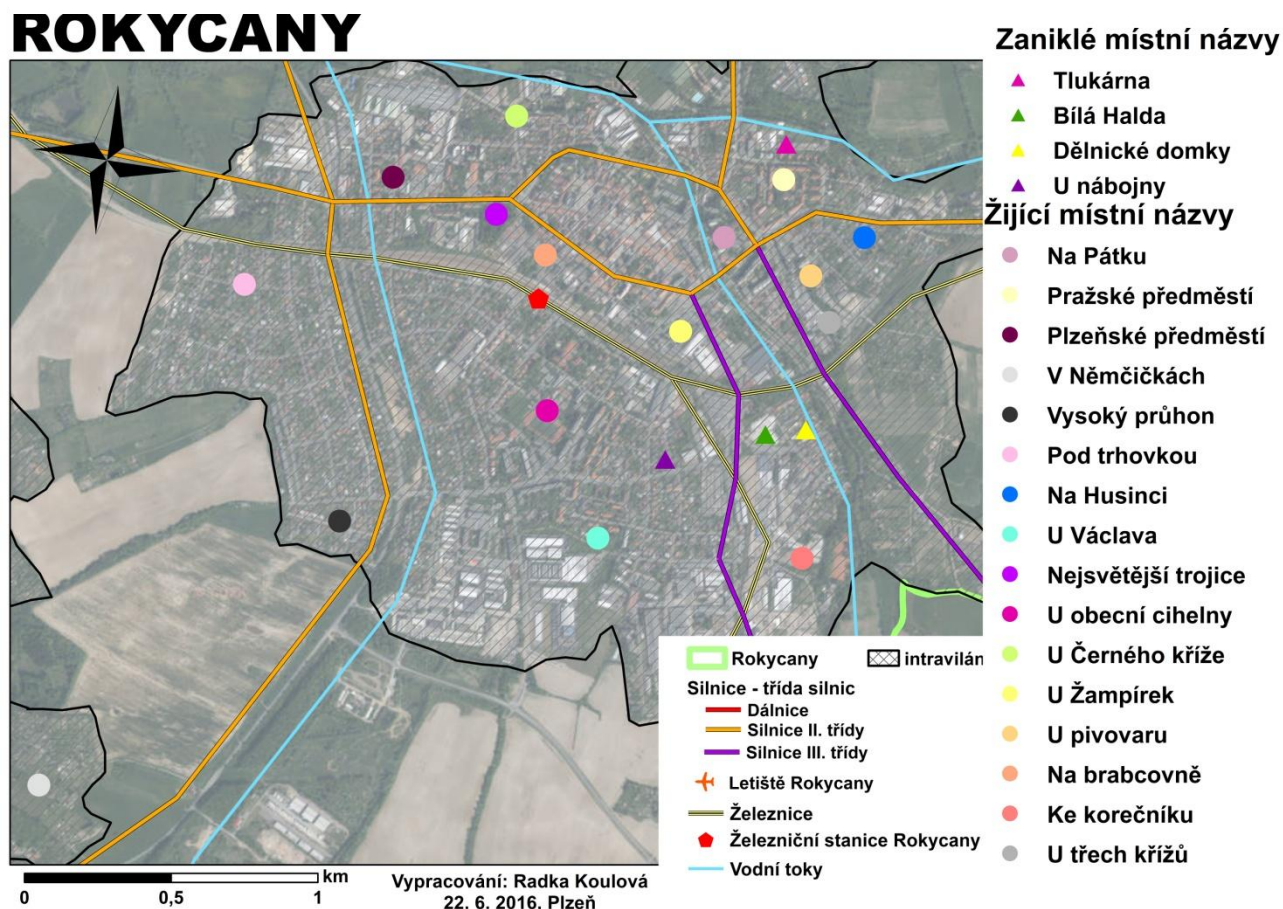
**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle tabulky č. 3

Na obrázku č. 8 můžeme vidět graf, který znázorňuje stále žijící a zaniklé názvy v absolutních číslech. Z grafu je viditelně jasné, že pomístní názvy se mění v průběhu let více než místní. Nejvíce zaniklých názvů je pomístních a také více žijících je u pomístních názvů. Je to dáno tím, že v minulosti byl velký rozdíl mezi počtem místních a pomístních názvů a i dnes je o pár pomístních názvů více. Stále žijící místní názvy mohou být i ty, které se staly místními až v průběhu našeho zkoumaného období. Dříve tyto názvy byly pomístními, protože ležely v extravilánu města. Také proto se dochovalo tolik místních názvů.



### 10. 3. 1 Stále žijící a zaniklé místní názvy

Obr. č. 9: Výřez mapy Rokycan se stále žijícími a zaniklými místními názvy



**ZDROJ:** Vlastní zpracování v ArcGIS

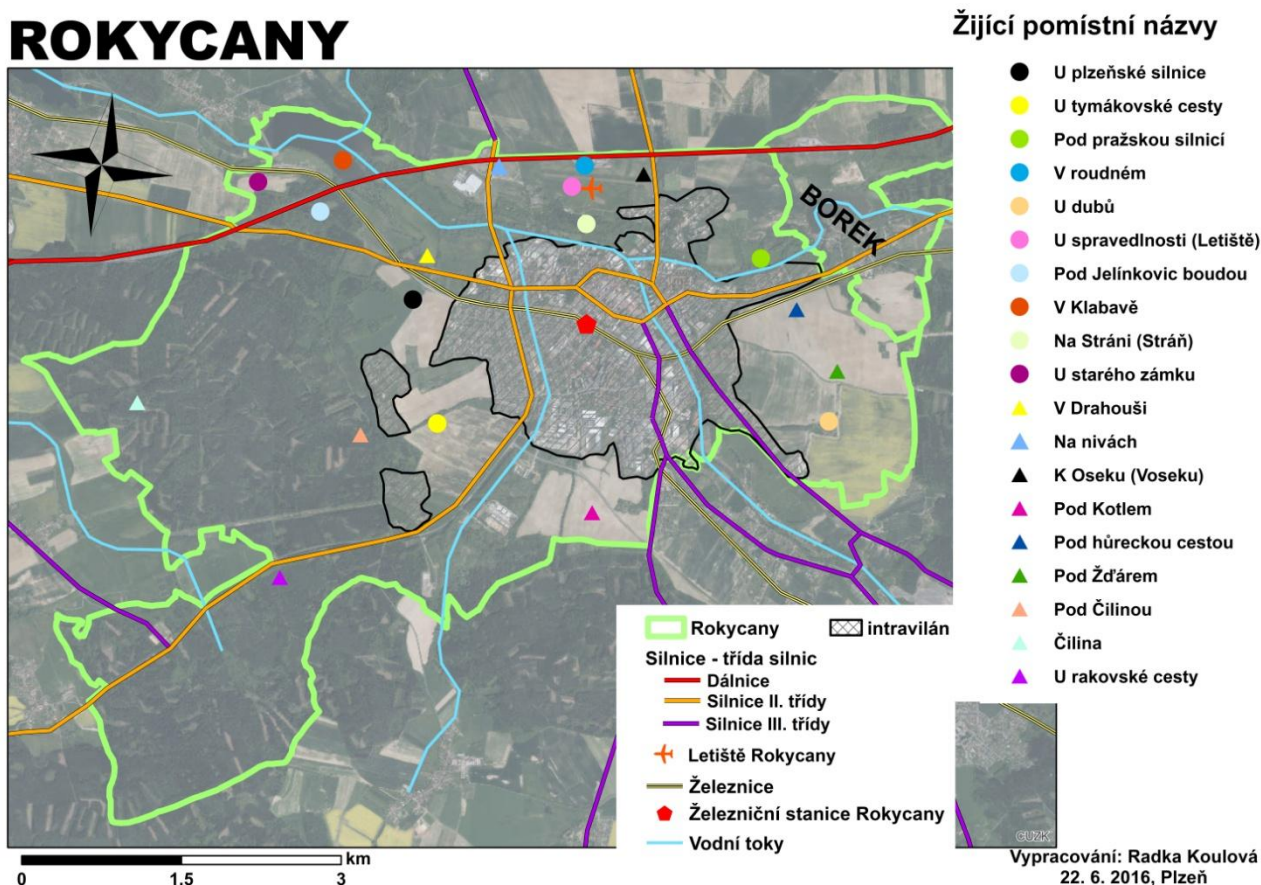
Na obrázku č. 9 je mapa se znázorněnými stále žijícími a zaniklými místními názvy. Názvy, které jsou v mapě zobrazeny, jsou oblasti, které by se daly v mapě zakreslit i jako polygony. Pro lepší přehlednost mapy jsem zvolila bodové vyznačení, kdy bod leží přibližně uprostřed dané oblasti.

K zaniklým místním názvům musíme ještě doplnit dva a to Místní plac (většinou náměstí nebo náves) a Městské domky, které se objevily jen v období Josefského katastru. Bohužel k tomuto katastru není dostupná mapa a podle popisků u těchto okrsků není zřejmé, kde leží.

### 10. 3. 2 Stále žijící a zaniklé pomístní názvy

Kvůli vysokému počtu žijících a zaniklých pomístních jmen musely být vytvořeny dvě mapy pro každou kategorii zvlášť.

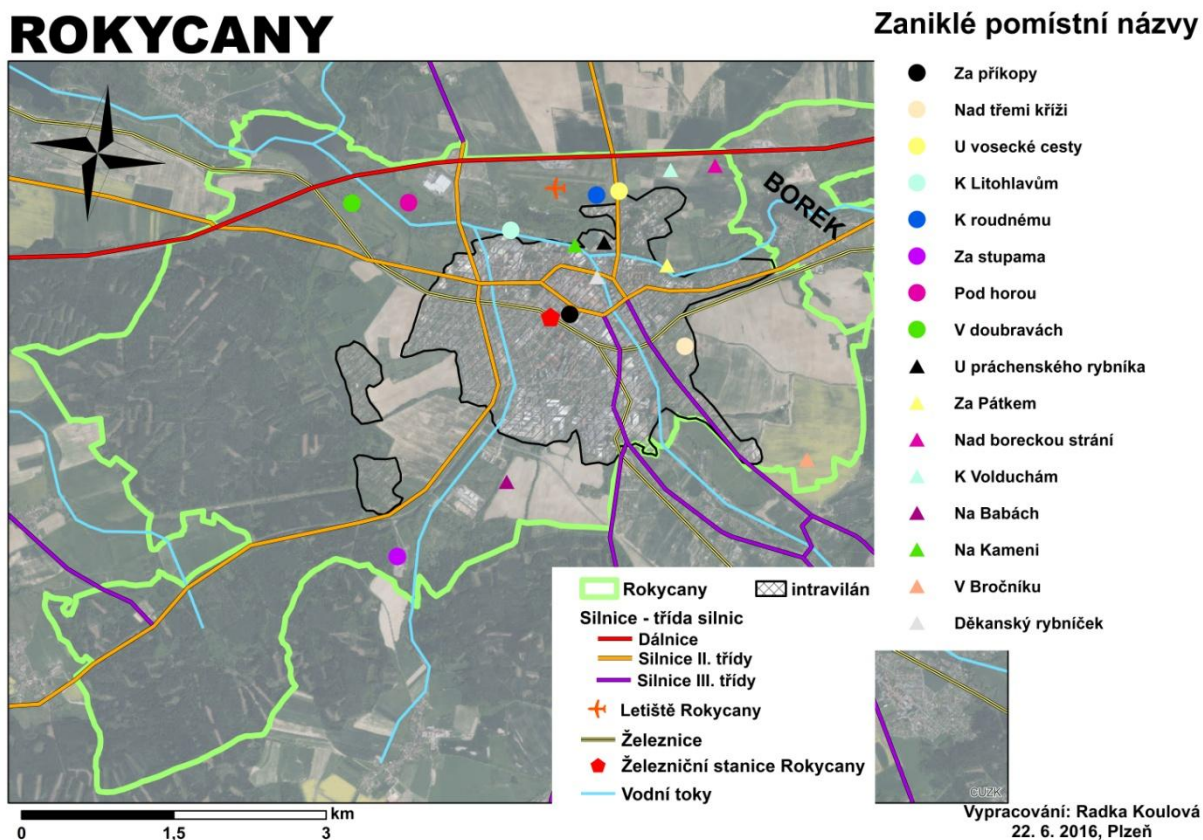
Obr. č. 10: Mapa Rokycan s vyznačením stále žijících pomístních názvů



**ZDROJ:** Vlastní zpracování v ArcGIS

Žijících pomístních jmen je celkem 19. Vzhledem k tomu, že je to bráno od Josefského katastru, je celkový počet stále žijících vysoký. Nejvíce názvů, které se dochovaly do dnešní doby, leží na severu až severozápadu katastrálního území Rokycany. Na těchto světových stranách leží v těsné blízkosti Rokycan další obce (Klabava, Litohlav, Osek). Tyto obce jsou tak blízko, že pomístní názvy mezi nimi a Rokycany se nikdy nezapomněly. Přes tato území lidé chodili do těchto obcí a pořád si tedy připomínali jejich názvy. Okolo Rokycan je samozřejmě spousta jiných obcí, ale ty jsou příliš daleko a odříznuté od Rokycan, například lesy a kopci, jako je Kotel, Čilina nebo Žďár.

Obr. č. 11: Mapa Rokycan s vyznačenými zaniklými pomístními názvy



**ZDROJ:** Vlastní zpracování v ArcGIS

Zaniklé pomístní názvy v Rokycanech vidíme na obrázku č. 11. Jedná se převážně o názvy, které kdyby se dochovaly dodnes, byly by z nich místní názvy, jak je zřejmé z mapy. Jde o názvy: U vosecké cesty, K roudnému, U práchenského rybníka, Na Kameni, Děkanský rybníček (dnes je zde parkoviště), K Litohlavům, Za Pátkem, Za příkopy a Nad třemi kříži.

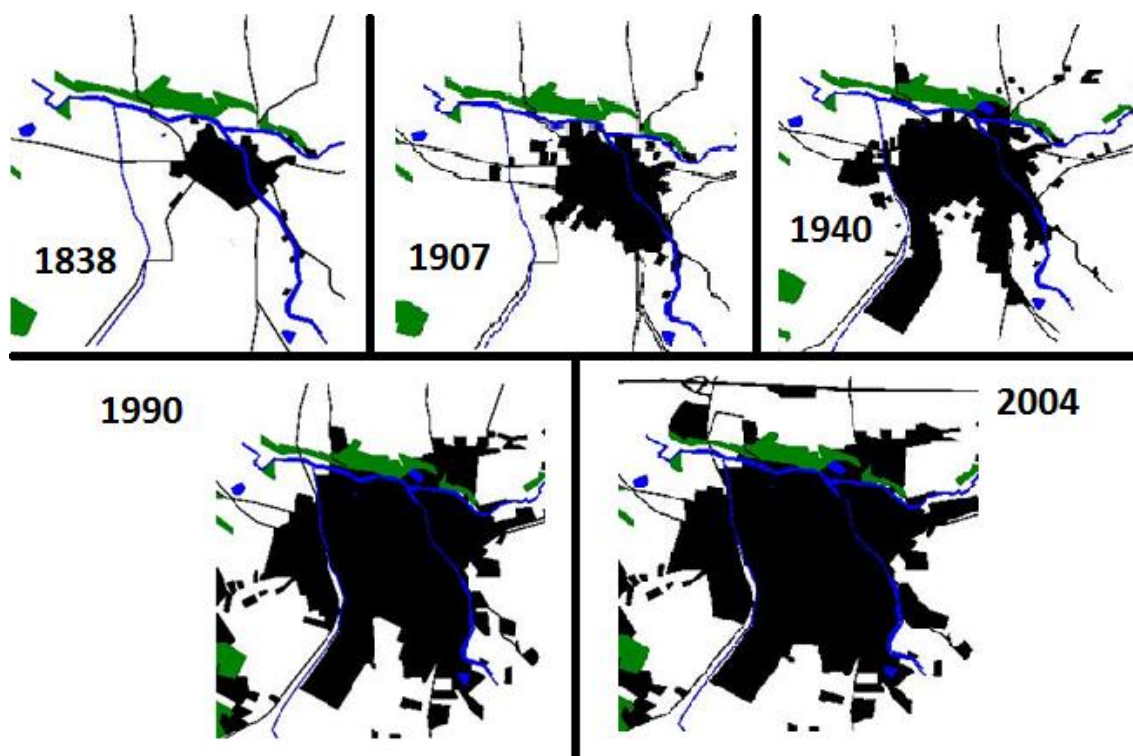
Stejně jako u zaniklých místních jmen musíme k zaniklým pomístním názvům připojit i ty, které jsme nebyli schopni kvůli jejich stáří vyznačit v mapě. Je jich celkem 12: U Dražek, U lávek, Na Laškovně, Pod chvojím, Na Kocandu, Na zahrádkách, U studánky, Na Sekyře, Na slapech, U cempírek, U Albínských tůň, U Zádolí.

### 10. 3. 3 Růst intravilánu a vznik místních názvů z pomístních

Jak už jsme říkali, intravilán města se postupem času zvětšoval a i dnes se stále zvětšuje. Proto se z některých pomístních názvů časem staly místní názvy. Některé názvy se dochovaly i dodnes.

#### Růst intravilánu Rokycan

Obr. č. 12: Mapy intravilánu Rokycan od 1838 - 2004



ZDROJ: Převzato a upraveno z encyklopedierokycan.cz, 2004

Na obrázku č. 12 můžeme vidět, jak rostl intravilán města v průběhu let od 1838 – 2004.

#### Rok 1838

V roce 1838 nebyl intravilán města Rokycan rozsahem velký. Tvoří ho zastavěný areál historického města s předměstími. Na jihu okolo Padrťského potoka jsou vidět zástavby. Této oblasti se dnes říká Práchovna a dříve tam stály hlavně mlýny, hamry a pivovar. Většina osamocených staveb byly stodoly, například podél Štáhlavské silnice – dnes Jeřabinova silnice. Tato zástavba byla jediná tehdejší zástavba v dnešní

čtvrť Nové Jižní město a Rašínov. Další stodoly byly vystavěny podél Pražské silnice. (encyklopedierokycan. cz, 2004)

### **Rok 1907**

Jak je patrné s porovnáním předchozího obrázku, intravilán se v roce 1907 rozšířil, a to hlavně západním směrem. Na tomto území se postavily průmyslové areály, jako například plynárna, jatky, koželužna (Marila). Město se pomalu začalo posouvat za železniční trať, kde stojí staré kasárny. Stejně jako na západní straně, tak i na jihovýchodě vzrostly průmyslové areály, jako Hammerova pila, Hopfengärtnerovy železárny. Na Práchovně přibýly dělnické domky. Na Oseckém vrchu přibyl areál židovského hřbitova. (encyklopedierokycan. cz, 2004)

### **Rok 1940**

Intravilán neustále roste a vyplnil oblast na pravém břehu Rakovského potoka (dnes Rašínov). Postupně se začíná obydlovat i levý břeh potoka. Na jihu vyrostl areál nových kasáren. Na dnešním Jižním předměstí stojí pouze cihelna. Pražské předměstí se rozšiřuje, a to hlavně při Pražské silnici. Osecký vrch byl rozparcelován. V oblasti Husových sadů se postavilo koupaliště a vedle Litohlavské silnice vyrostl areál nového městského hřbitova. (encyklopedierokycan. cz, 2004)

### **Rok 1990**

Intravilán se rozrůstá na všechny strany. Areál nových kasáren a podnik Kovohutě stojí na jihu jako dva šlahouny. Zastavěné plochy se rozšiřují až pod okraj polesí Čilina. Stojí tam sice jen zahrádkářské kolonie, ale i ty se počítají mezi intravilán. Na Oseckém vrchu se stavějí rodinné domky. Jihovýchod intravilánu města Rokycan přechází postupně do obce Kamenný Újezd. (encyklopedierokycan. cz, 2004)

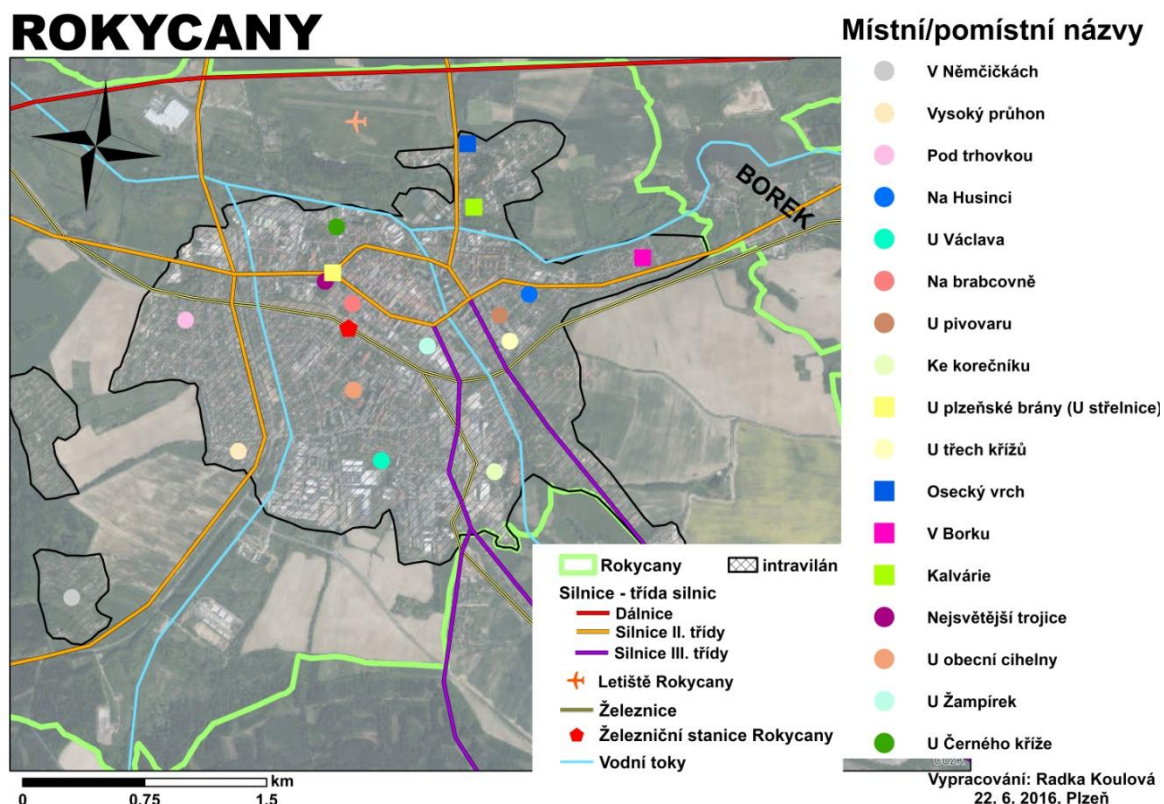
### **Rok 2004**

Nejvýraznější změnou v tomto roce je stavba dálnice D5 na severu města. Na tuto stavbu navazují dálniční odpočívadla a podnik Prowell. Mezi areálem nových kasáren a podniku Kovohutě přibýla další průmyslová zóna. Můžeme vidět rozšíření zástavby na Oseckém vrchu. Nová výstavba mezi městem Rokycany a Borkem tyto obce spojila. (encyklopedierokycan. cz, 2004)

## Vznik místních názvů z pomístních

Postupem času, jak rostl intravilán města, se některé pomístní názvy změnily v místní. Pár takových názvů se dochovalo i v Rokycanech.

**Obr. č. 13:** Výřez mapy Rokycan s vyznačenými místními názvy, které vznikly z názvů pomístních



**ZDROJ:** Vlastní zpracování v ArcGIS

Na obrázku č. 13 jsou vyznačeny všechny místní názvy, které dříve patřily mezi pomístní. Jak je z mapy patrné, většina těchto názvů se nachází na jihu města. Jih města totiž rostl pomaleji a delší dobu, jak můžete vidět na obrázcích č. 12 – 16. K povšimnutí je, že i většina místních názvů vyznačených na mapě patří do skupiny stále žijících místních názvů. Jediné „přeměněné“ názvy, které se začaly používat až později (v Josefském katastru nebyly), ale dodnes je můžeme od obyvatel slyšet, jsou „Kalvárie“, „Osecký vrch“, „V Borku“ a „U plzeňské brány (U střelnice)“.

## 11 NÁZVY ULIC A NÁMĚSTÍ V ROKYCANECH A JEJICH MOTIVACE POJMENOVÁNÍ

Celkem je dnes v Rokycanech 162 ulic a od roku 1907 jich přibylo přes 120. I počet náměstí od roku 1907 narostl, ale od roku 1945 se počet náměstí zastavil na sedmi a toto číslo platí až dodnes. Motivace pojmenování názvů ulic a náměstí jsme probrali v kapitole 7. 1.

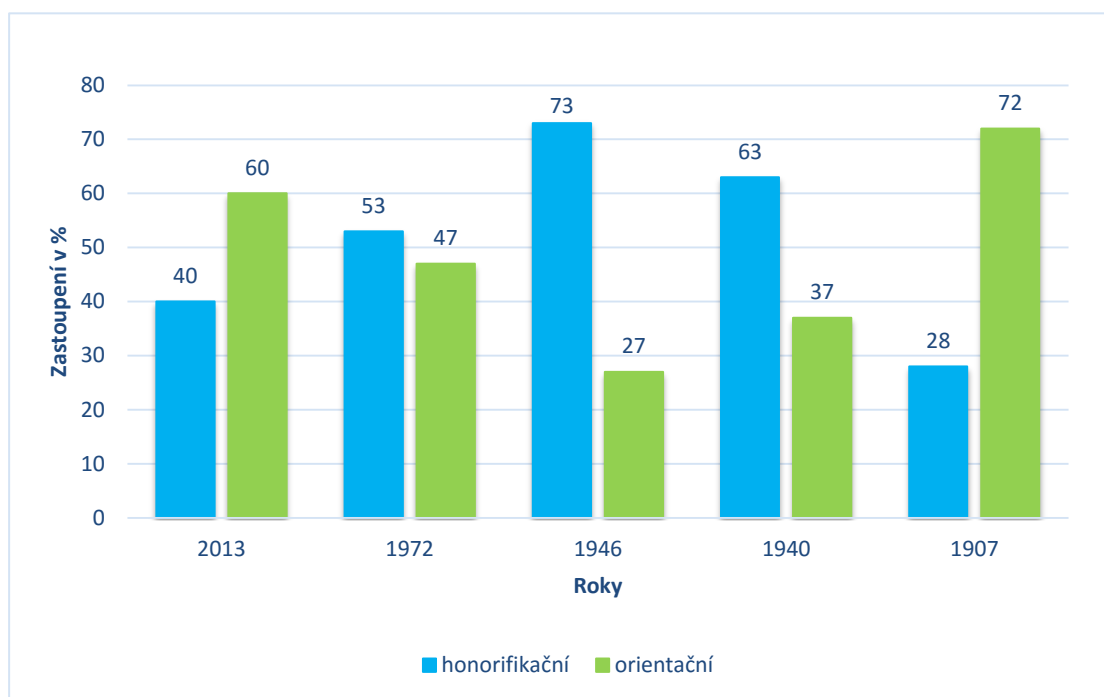
Ke zkoumání vývoje motivace názvů ulic a náměstí jsme zvolili roky, které nám trochu napoví, jakým směrem by se motivace měla ubírat. První rok, který jsme vybrali, je 1907, kdy město Rokycany bylo královským městem a začalo se pomalu rozvíjet. Dalším vybraným rokem je 1940, tedy období okupace, kdy město Rokycany dostalo nařízeno změnit nevhodné a státoprávním poměrům neodpovídající názvy ulic a veřejných prostranství. Rok 1946 byl vybrán z důvodu osvobození Rokycan o rok dříve. Za ten jeden rok se mnohé změnilo a bylo uctěno více osobností tím, že po nich byla pojmenovaná ulice nebo náměstí. Tyto roky byly ještě doplněny o rok 1972 (období komunismu) a o rok 2013 (současnost). Celá tabulka s názvy ulic a náměstí je v příloze B.

Názvy ulic byly rozděleny do dvou skupin podle motivace pojmenování a to na honorifikační (dedikační) a orientační. Absolutní počet a procentuální zastoupení těchto dvou skupin ve vybraných letech vidíme v tabulce č. 4.

**Tab. č. 4:** Absolutní počet a procentuální zastoupení honorifikačního a orientačního motivu pojmenování uliv v Rokycanech

Rok	2013		1972		1945	
Motiv	absolutní počet	%	absolutní počet	%	absolutní počet	%
honorifikační	64	40	72	53	72	73
orientační	98	60	64	47	27	27
<b>celkem</b>	<b>162</b>	<b>100</b>	<b>136</b>	<b>100</b>	<b>99</b>	<b>100</b>
Rok	1940		1907		<b>ZDROJ:</b> Vlastní zpracování dle přílohy B	
Motiv	absolutní počet	%	absolutní počet	%		
honorifikační	59	63	10	28		
orientační	34	37	26	72		
<b>celkem</b>	<b>93</b>	<b>100</b>	<b>36</b>	<b>100</b>		

**Obr. č. 14:** Graf procentuálního zastoupení honorifikačního a orientačního motivu pojmenování ulic ve vybraných letech v Rokycanech



**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle tabulky č. 9

Graf znázorňuje vývoj názvů ulic za posledních sto let a procentuální zastoupení honorifikačních a orientačních názvů v jednotlivých letech. Jak můžeme vidět, v roce 1907 se ulice a náměstí jmenovaly hlavně podle orientačního motivu, jako podle původního zaměstnání obyvatelů (např. Soukenická, Zámečnická nebo Sladovnická), podle objektů postavených lidskou rukou (např. Stodolní, Pivovarní nebo Mlynářská), podle směru k blízké nebo vzdálené obci (např. Plzeňská, Pražská nebo Příbramská). Orientační motiv pojmenování ulic tehdy převládala. V tomto roce nebyl dán velký důraz na honorifikační motiv pojmenování. Postupně docházelo k překlápění pojmenování na názvy honorifikačního motivu. Už v roce 1940 měl honorifikační motiv zastoupení 63% a to hlavně díky novým politickým poměrům způsobeným okupací zbytku ČSR. O pět let později, po druhé světové válce, dosáhlo honorifikační pojmenování maxima a ulice se takto pojmenovaly v 73 % případů. V roce 1972 bylo pojmenování zhruba stejné a v roce 2013 už opět převládají názvy ulic podle orientačního motivu.



Ve všech letech převládala motivace pojmenování náměstí honorifikační až na výjimky, kdy v roce 1940 se objevilo pojmenování Malé a Velké náměstí. Tyto názvy byly ale časem změněny na Náměstí Dr. Beneše a Masarykovo náměstí, přesto i dnes uslyšíme od některých obyvatel Rokycan říkat Malé a Velké náměstí.

## 12 MÍSTNÍ NÁZVY A OBYVATELÉ MĚSTA ROKYCANY

Vybraným obyvatelům Rokycan byl přeložen dotazník, ve kterém byly čtyři otázky týkající se místních názvů. Do dotazníkového šetření byly vybrány tři konkrétní místní názvy a poté jedna otázka, kde mohli obyvatelé sami napsat, popřípadě zakreslit do mapy, jiná místní jména, na které si vzpomněli.

Jako konkrétní místní názvy byly vybrány tyto: Na Husinci, Pod trhovkou a U Marily. Místní název Na Husinci se objevuje ve všech letech, které jsme vybrali pro tuto práci. Od Josefského katastru až po rok 1950 byl tento název pomístní. V letech 1973 se stal místním názvem. Pod trhovkou se objevuje jen v Josefském katastru jako pomístní název a dnes jako místní název. Poslední místní jméno bylo vybráno kvůli dlouhé historii jeho vzniku (viz. kapitola 10. 1). Tento místní název je spíše novodobý a začal se používat až v letech 1973.

**Tab. č. 5:** Absolutní počet a procentuální zastoupení odpovědí obyvatelů Rokycan na dané otázky v dotazníkovém šetření

Otázka	Odpověď	Věková kategorie							
		0 - 15		16 - 30		31 - 65		66 a více	
		ab. poč.	%	ab. poč.	%	ab. poč.	%	ab. poč.	%
Na Husinci	a	2	7	1	3	13	43	18	60
	b	9	30	11	37	5	17	6	20
	c	19	63	18	60	12	40	6	20
	<b>celkem</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>
Pod Trhovkou	a	12	40	17	56	19	63	20	66
	b	12	40	8	27	4	13	7	24
	c	6	20	5	17	7	24	3	10
	<b>celkem</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>
U Marily	a	11	37	13	43	21	70	18	60
	b	9	30	7	24	5	17	8	27
	c	10	33	10	33	4	13	4	13
	<b>celkem</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>100</b>

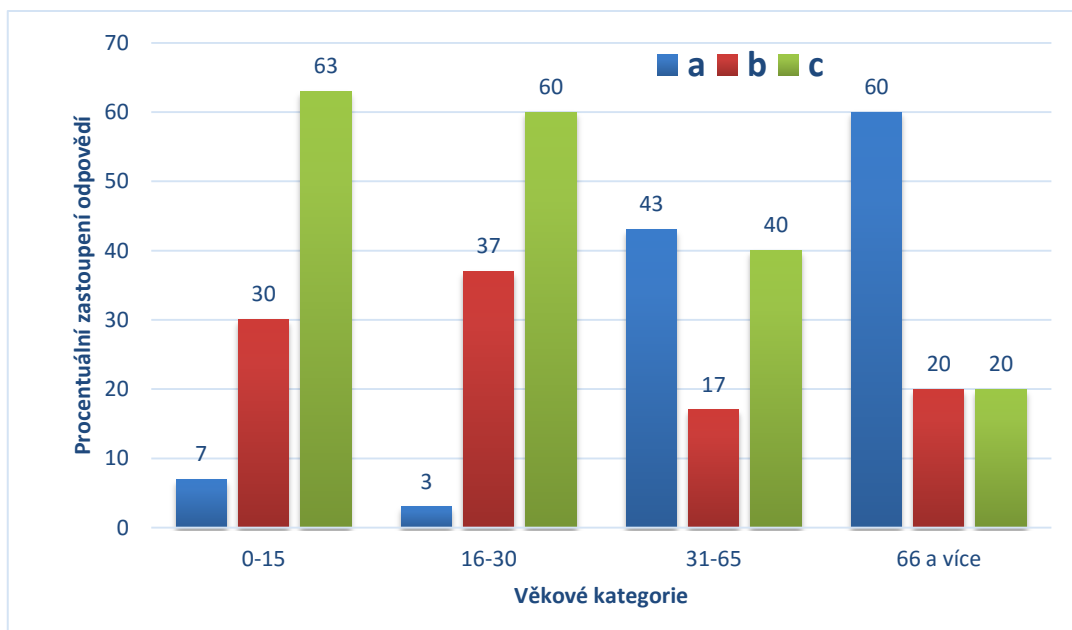
**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle dotazníkové šetření (příloha C)

Následující grafy znázorní odpovědi jednotlivých věkových kategorií na otázku, zda znají vybrané místní názvy. Odpověď A znamená, že obyvatelé znají místo tak dobře, že ho i umějí zakreslit do mapy. Odpověď B volili respondenti, kteří název

znají, ale neví, kde se místo nachází. Pokud někdo o daném místě ještě neslyšel, jeho odpověď byla C.

U odpovědi A bylo také kontrolováno, zda opravdu dotazovaní zakreslili název do správného místa na mapě. V tomto případě byla 100% úspěšnost.

**Obr. č. 15:** Graf procentuálního zastoupení odpovědí na otázku č. 4 "Na Husinci"



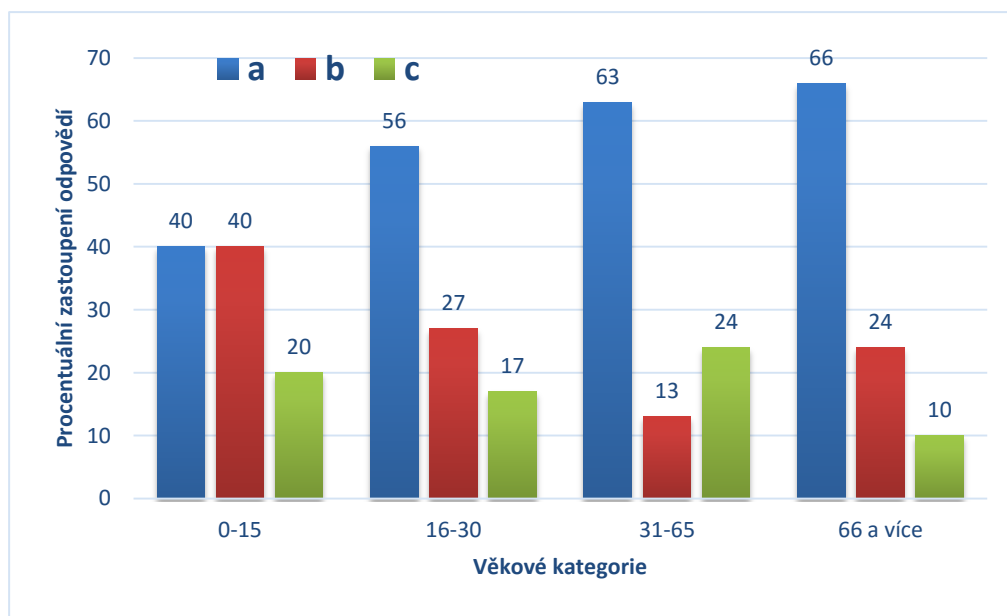
**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (příloha C)

Prvním vybraným názvem je „Na Husinci“ (obr. č. 15). Tento název vznikl zřejmě proto, že zde byly chlívky pro husy nebo se tu husy pásly. Nejvíce je toto místo známé pro obyvatele starší 66 let. Celkem 60% respondentů umí polohu „Na Husinci“ zakreslit do mapy. Naopak nejméně známý název „Na Husinci“ je pro obyvatele mladší patnácti let a pro občany v kategorii 16 – 30 let. Odpověď A zvolilo celkem 7%, respektive 3% obyvatel jednotlivých kategorií. U obyvatel ve věku od 31 do 65 let je znalost místa více rovnoměrná, než u mladších kategorií. Místní název Na Husinci dokáže do mapy zakreslit celkem 28% respondentů ze všech věkových kategorií. Z vybraných místních názvů je tak suverénně nejméně známý.

Místní název „Pod Trhovkou“ je všeobecně mnohem známější než název „Na Husinci“ (obr. č. 16). Nejméně je známý pro obyvatele mladší patnácti let. V porovnání s předchozím názvem však jeho polohu umí zakreslit mnohem více respondentů, celkem 40%. S přibývajícím věkem dokáže „Pod Trhovkou“ zakreslit více

dotazovaných. V kategorii 66 a více let to dokáže až 66 % obyvatel. Celkem zná polohu tohoto místa 56,25% dotazovaných, což z něj dělá nejznámější vybraný místní název napříč věkovými kategoriemi města Rokycan.

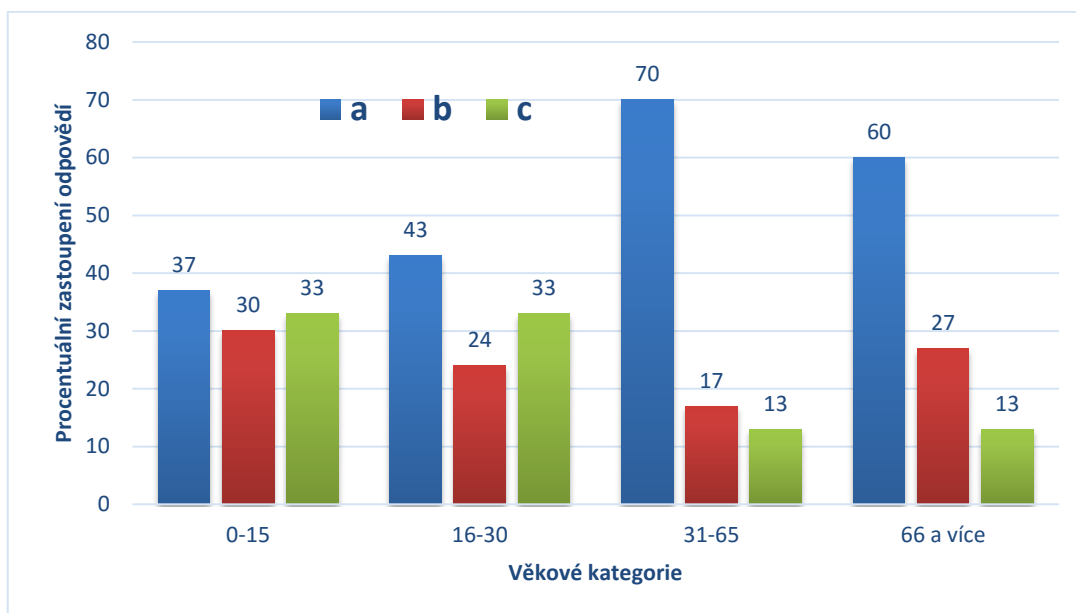
**Obr. č. 16:** Graf procentuálního zastoupení odpovědí na otázku č. 5 "Pod trhovkou"



**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (příloha C)

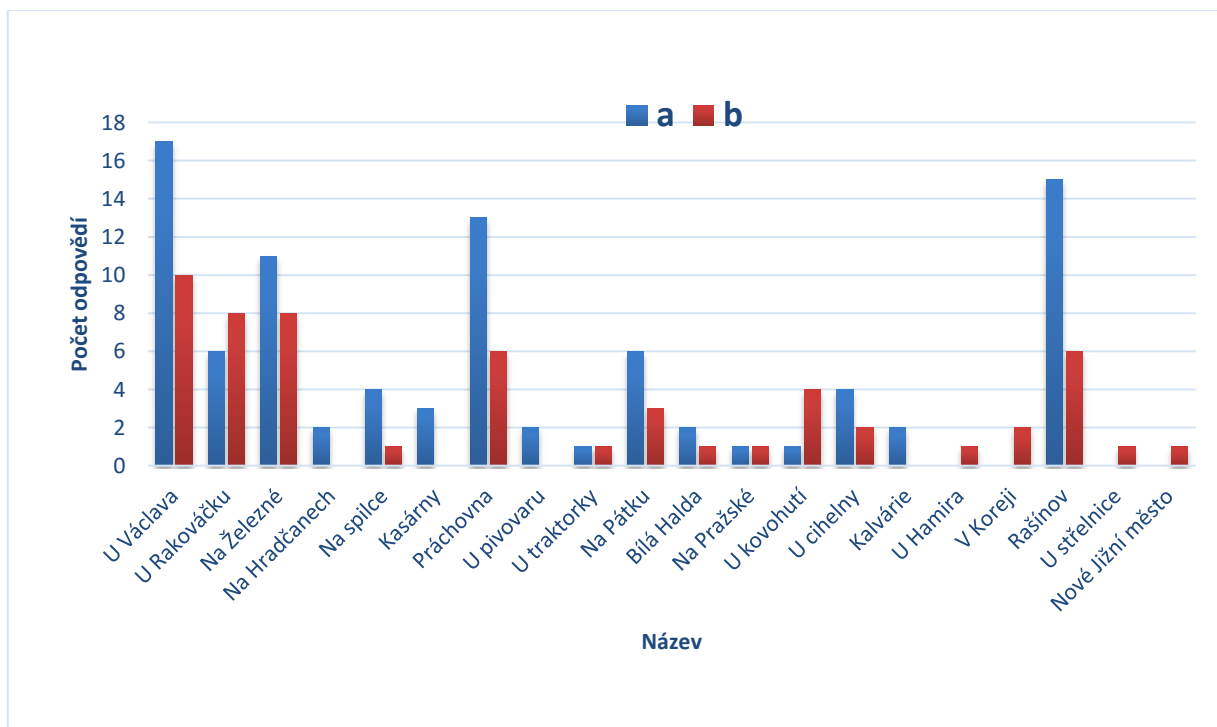
Název „U Marily“ je pro obyvatele starší třiceti let známý podobně jako název „Pod Trhovkou“ (Obr. č. 17). Více ho pak zná a dokáže zakreslit na mapě kategorie do šedesáti šesti let. Místní jméno „U Marily“ je známé i občanům ostatních věkových kategorií. Pouze třetina dotazovaných z každé kategorie mladších třiceti let nikdy o tomto místě neslyšela. Na odpověď a celkem odpovědělo 52,5 % dotazovaných, kteří znají přesnou polohu tohoto místa.

**Obr. č. 17:** Procentuální zastoupení odpovědí na otázku č. 6 „U Marily“



**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (příloha C)

**Obr. č. 18:** Počet odpovědí na otázku č. 8 "jiné místní názvy"



**ZDROJ:** Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (příloha C)

Obrázek č. 18 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, jak moc znají ostatní místní názvy ve městě Rokycany. Odpověď A znamená, že obyvatelé znají ještě jiné místní názvy než z předchozích otázek a umí jeho polohu zakreslit do mapy. Odpověď

B vybírali obyvatelé, kteří si vzpomněli na jiné místní názvy, ale neznají jejich polohu. Tyto dvě možnosti volilo celkem 66 % dotazovaných. Zbýlých 34 % obyvatel města odpovědělo možnostmi C, a tudíž jiné rokycanské místní názvy neznají a ani by je nedokázali najít. Nejméně odpovědi C jsem zaznamenala u kategorie 66 a více (5), jelikož ve městě žijí nejdéle. Dále možnost C označilo třináct obyvatel z kategorie 31 - 65 let, jedenáct obyvatel z kategorie 16 – 30 a dvanáct obyvatel mladších patnácti let. Z grafu je patrné, že neznámějším místním názvem je U Václava, kdy sedmnáct obyvatel zná jeho polohu a dalších deset respondentů o tomto místě slyšelo. Dalším známým místem je Rašínov. Odpověď A označilo patnáct, a odpověď B potom šest obyvatel města. Pro obyvatele Rokycan jsou naopak nejvíce neznámá místa s názvem U Hamira a U střelnice. O těchto místech slyšel vždy jen jeden dotazovaný obyvatel.

## ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byl vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech. V teoretické části došlo k definování jednotlivých pojmů a k objasnění jejich dělení. Prvním tématem byla onomastika, také jinak věda o vlastních jménech. V kapitole o onomastice je vysvětlena její definice a také dělení do tří skupin podle onymických objektů (geonymická, bionymická a chrématonymická skupina). V kapitole o urbanonymii, jakožto vědě o názvech částí sídel městského typu, je vysvětlena definice urbanonym a také jejich funkce, která je dvojího typu. Honorifikační urbanonyma jsou názvy ulic, náměstí, městských obvodů a budov, které byly pojmenovány podle významné osobnosti, nebo podle historické události, která byla důležitá v historii daného státu, území, nebo města. Naopak orientační pojmenování znamená, že jednotlivé ulice a náměstí jsou pojmenovány na základě směru a polohy, kde je místo situováno. Dále potom například podle názvu porostů, ptáků, nebo podle náboženského a etnického původu obyvatel. Poslední vědou, jejíž náplní je studium názvů jednotlivých míst, je toponomastika. Věda se zabývá zeměpisnými vlastními jmény a ve své práci popisují její definici a také definici toponym se zaměřením na jejich dělení.

Nedílnou součástí mé práce bylo sepsání všech místních a pomístních jmen v předem vybraných letech do tabulky (příloha A). Vybraná časová období byla dána dostupností pramenů, ze kterých se toponyma dala zkoumat - Josefský katastr (1785 – 1860), Stabilní katastr (1851(1860) – 1869), rok 1907, rok 1950, 1973 a současnost (2013). A dále z tabulky vytvořit mapy v programu ArcGIS. Celkem byly vytvořeny 4 mapy, které charakterizují vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech. Pro charakterizování vývoje jsem si zvolila, že se mapy budou týkat stále žijících a zaniklých místních a pomístních názvů. Nejprve jsem si stanovila definici pojmů „stále žijící“ názvy a „zaniklé“ názvy. Jako stále žijící názvy označuji ty, které se objevují již v Josefském katastru a v soupisu z roku 1973, názvy se nemusí, ale mohou objevovat ve vybraných letech mezi Josefským katastrem a rokem 1973. Zaniklé názvy jsem definovala takto: názvy, které se objevují už v období od Josefského katastru, ale jen do roku 1950. Tím tedy myslíme, že roku 1950 se ještě používaly a poté zanikly.

Celkem je tedy 16 stále žijících místních názvů a 4 zaniklé. Stále žijících pomístních názvů je v mapě 19 a zaniklých pomístních názvů je v mapě 16. Jako

poslední jsem v mapě katastrálního území města Rokycan zobrazila ty místní názvy, které vznikly z pomístních názvů z důvodu růstu intravilánu města. Těchto místních názvů je celkem 17 a se používá dodnes.

Další důležitou součástí mojí práce bylo dotazníkové šetření, které mi pomohlo získat přehled o znalostech občanů města o místních názvech. Respondenti byli rozděleni celkem do 4 věkových kategorií (0-15 let, 16-30 let, 31-65 let a 66 let a více). V každé kategorii bylo třicet dotazovaných, takže celkem jsem získala vzorek 120 občanů města Rokycany. V úvodu dotazníku jsou otázky týkající se samotných dotazovaných, jako například jejich věk, pohlaví a jak dlouho v Rokycanech žijí. Poté přichází na řadu otázky o místních názvech ve městě. Kromě všeobecné znalosti občanů o těchto názvech jsem vybrala tři konkrétní jména a sledovala, kolik procent dotázaných jméno zná a zda i ví, kde se nachází místo s tímto názvem. Vybranými jmény byly Na Husinci, Pod trhovkou a U Marily. Jednotlivá jména jsou známá především obyvatelům, kteří jsou staršího věku a žijí tak v Rokycanech delší dobu. Nejvíce se tento rozdíl projevil u jména Na Husinci, který zná a umí ho zakreslit do mapy 43% dotazovaných ve věku 31-65, a v kategorii 66 let a více je znalost tohoto místa až v 60 % případů. Z mladších kategorií umí toto místo zakreslit jen 7%, respektive 3% obyvatel. Typický vývoj má znalost místního názvu Pod trhovkou. S přibývajícím věkem roste počet dotazovaných, kteří umějí zakreslit místo do mapy. Název U Marily je zajímavý tím, že ho znají nejvíce obyvatelé věkové kategorie 31-65 let (70%). Nejstarší věková kategorie zná U Marily pouze z 60%. Zároveň jsem však u obou těchto kategorií zaznamenala nejmenší počet odpovědí C.

Další otázka v dotazníku dala prostor respondentům prokázat rozšířené znalosti o místních názvech v Rokycanech. Do prázdného pole zapisovali všechny další názvy, které znají. Zjistila jsem, že obyvatelé města znají celkem ještě dalších dvacet místních názvů. Nejznámějším názvem je U Václava (zná ho sedmnáct obyvatel), naopak nejméně psaných místních názvů je celkem sedm, kdy si na ně vzpomněl vždy jen jeden respondent. Jsou to názvy Na spilce, U traktorky, Bílá Halda, Na Pražské, U Hamira, U střelnice a Nové Jižní město. O těchto názvech občané pouze slyšeli a do mapy je zakreslit neumí.

Na základě nastudované literatury a díky tvorbě map jsem získala takové znalosti z oblasti místních a pomístních názvů, které mi pomohly zjistit, jak moc znají



občané Rokycan své město. Po vyhodnocení dotazníku jsem došla k názoru, že místní obyvatelé znají intravilán města poměrně dobře. Potěšila mě skutečnost, že se velká část mladších obyvatel v těchto názvech orientuje. Důvodem dobrých výsledků je velikost města Rokycany, neboť se s celkovým počtem 13 969 obyvatel řadí spíše do krajského průměru. Zajímavé by bylo sledovat, jak moc znají své okolí obyvatelé například města Plzně, které je několikanásobně větší než Rokycany. Studování této problematiky by však zabralo podstatně více času, jelikož by bylo potřeba získat větší počet respondentů.

## SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

### Literatura

BLICHA, Michal. *Sémantická motivácia nových názvov ulic*. In: Onomastika a škola 2 – Urbanonymia. Zborník prednášok z 2. celostátneho seminára Modra - Piesky 8. -10. októbra 1988.

BUMBA, Jan. *České katastry od 11. do 21. století*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2318-1.

CIRONIS, Petros. *Rokycanský uličník. Názvy a popis ulic a náměstí v Rokycanech*. 1. vydání. Rokycany: Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003.

CUŘÍN, František. *Studie z historické dialektologie a toponomastiky Čech*. 1. vydání. V Praze: Univerzita Karlova, 1967.

CUŘÍN, František. *Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen*. 1. vydání. V Praze: Univerzita Karlova, 1969.

ČORNEJOVÁ, Michaela. *Tvoření nejstarších českých místních jmen: bohemika z 11. - 13. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5027-3.

DAVID, Jaroslav. *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice: kapitoly z moderní české toponymie: místní jména, uliční názvy, literární toponyma*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1913-4.

DAVID, Jaroslav a Přemysl MÁCHA. *Názvy míst: paměť, identita, kulturní dědictví*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-425-6.

DIBLÍK, Jan. *Místo urbanonymie ve vyučování na 1. stupni základní školy*. In: Onomastika a škola 2 - Urbanonymia. Zborník prednášok z 2. celostátneho seminára Modra - Piesky 8. -10. októbra 1988.

KROŠLÁKOVÁ, Ema. *Sémantická motivácia názvov ulic*. In: Onomastika a škola 2 – Urbanonymia. Zborník prednášok z 2. celostátneho seminára Modra - Piesky 8. -10. októbra 1988.

LINHART, G. Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století*. 1. Vydání. Praha: Dialog, 2008.

MAJTÁN, Milan. *Onymia a urbanonymia*. In: Onomastika a škola 2 – Urbanonymia. Zborník prednášok z 2. celostátneho seminára Modra - Piesky 8. - 10. októbra 1988.

LUTTERER, Ivan a Rudolf ŠRÁMEK. *Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*. 2. vydání. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2004. ISBN 80-731-1025-3.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše. *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0554-4.

RIEGER, František Ladislav. *Slovník naučný. Díl 6*. V Praze: I. L. Kober, 1887.

ŠMILAUER, Vladimír. *Osídlení Čech ve světle místních jmen*. 1. vydání. V Praze: Československá akademie věd, 1960.

ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: nauky o vlastních jménech zeměpisných*. 1. vydání. V Praze: Státní pedagogické nakladatelství, 1963.

ŠMILAUER, Vladimír. *Příručka slovanské toponomastiky. Díl první: A – L*. V Praze: Knihtisk, 1963.

ŠMILAUER, Vladimír. *Příručka slovanské toponomastiky. Druhý první: M – Ž*. V Praze: Knihtisk, 1964.

ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. V Brně: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2027-X.

ŠTĚPÁN, Pavel. *Označení barev a jejich užití v toponymii Čech*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2004. Opera linguae bohemicae studentium. ISBN 80-7308-067-2.

### **Internetové zdroje**

ARCDATA Praha: *Geografické informační systémy* [online]. [cit. 2015-12-2]. Dostupné z: <http://www.arcdata.cz/produkty-a-sluzby/>

BLAŽEK, Ivan. *Právo: Rokycany zaplatí likvidaci prastaré struskové haldy* [online]. 2008 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/co-pisi-jini/rokycany-zaplaci-likvidaci-prastare-struskove-haldy>

Český úřad zeměměřičský a katastrální [online]. 2016 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Historie-pozemkovych-evidenci.aspx>

Encyklopedie Rokycan [online]. 2004 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://encyklopedierokycan.sweb.cz/studie-intravilan-1838.htm>

Genealogické stránky - GENEALOGY [online]. 2012 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://www.genea.cz/informace/badani-v-archivu/katastry/informace-o-katastrech/>

Geoportál ČÚZK: Přístup k mapovým produktům a službám resortu [online]. 2010 [cit. 2016-08-08].

Dostupné z: [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(qj5yuztjcz2yrgnvfimwgn4w\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&text=uvod\\_uvod&news=yes&menu=1](http://geoportal.cuzk.cz/(S(qj5yuztjcz2yrgnvfimwgn4w))/Default.aspx?mode=TextMeta&text=uvod_uvod&news=yes&menu=1)

KOVAČICOVÁ, Soňa. *Marila Rokycany* [online]. 2011 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: [http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/\\_zprava/936475](http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/936475)

KRAFT, Petr. *Plán péče o přírodní památku ROKYCANSKÁ STRÁŇ* [online]. 2010 [cit. 2016-08-08].

Dostupné z: [http://www.rokycany.cz/VismoOnline\\_ActionScripts/File.ashx?id\\_org=14069&id\\_dokumenty=861535](http://www.rokycany.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=14069&id_dokumenty=861535)

Lidová architektura [online]. 2014 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/architektura-historie/vesnice-osidleni/katastr-tereziansky.htm>

Mapy.cz: FOTO [online]. 2016 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://foto.mapy.cz/159707-Rokycany-Bila-halda>

Mendelova univerzita v Brně [online]. 2016 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: [https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz\\_cast.pl?cast=60042](https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=60042)

PLESKALOVÁ, Jana. *Publikace o pomístních jménech v Čechách* [online]. 1997 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7351>

Porta fontium [online]. 2015 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/contents/chronicle/soap-ro/rokycany/obecni-kroniky>

*Rokycany* [online]. 2010 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z:

[http://www.rokycany.cz/vismo/dokumenty2.asp?id\\_org=14069&id=856740&p1=33523](http://www.rokycany.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=14069&id=856740&p1=33523)

*Ždírec nad Doubravou* [online]. 2011 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z:

<http://www.zdirec.cz/media/files/historie/j-josefsky-katastr-1785-1792.pdf>

## **Archiválie**

*Masarykův ústav a archiv Akademie věd České republiky*. Lístkovnice k Soupisu pomístních jmen pro heslo Rokycany.

*Národní archiv České republiky*. Fond Tereziánský katastr (TK):

inv. č. 2242 Rokycany město a statek. stará sign. 24, kart. č. 680 (fasse).

*Národní archiv České republiky*. Fond Josefský katastr (JK):

inv. č. 3888 Rokycany. kart. č. 1903.

*Státní okresní archiv Rokycany*. Mapové podklady – mapa královského města Rokycany 1907.

*Státní okresní archiv Rokycany*. Mapové podklady – Mapa Rokycan 1838

*Státní okresní archiv Rokycany*. Mapové podklady – Mapa Rokycan 1968

## **SEZNAM ZKRATEK**

**ČSR** – Československá republika

**ČÚZK** – Český úřad zeměměřičský a katastrální

**MÚA AV ČR** - Masarykův ústav a archiv Akademie věd České republiky

**NAČR** – Národní archiv České republiky

**SOkA Rokycany** – Státní okresní archiv Rokycany

## SEZNAM OBRÁZKŮ

<b>Obr. č. 1:</b> Fotografie listu z Josefského katastru obce Rokycan s vysvětlujícími popisky .....	27
<b>Obr. č. 2:</b> Fotografie listu z MÚA AV ČR, pomístní názvy v Rokycanech z roku 1973 s vysvětlujícími popisky .....	28
<b>Obr. č. 3:</b> Mapa Katastrálního území města Rokycan (2016).....	32
<b>Obr. č. 4:</b> Fotografie Bílé Haldy .....	34
<b>Obr. č. 5:</b> Fotografie hrobu Madlonova pluku s černým křížem .....	35
<b>Obr. č. 6:</b> Výřez mapy Rokycan s místními a pomístními názvy, které byly vybrány do této kapitoly .....	36
<b>Obr. č. 7:</b> Graf procentuálního zastoupení místních a pomístních názvů v Rokycanech ve vybraných obdobích.....	38
<b>Obr. č. 8:</b> Graf absolutního počtu stále žijících a zaniklých místních a pomístních názvů v Rokycanech.....	40
<b>Obr. č. 9:</b> Výřez mapy Rokycan se stále žijícími a zaniklými místními názvy .....	41
<b>Obr. č. 10:</b> Mapa Rokycan s vyznačením stále žijících pomístních názvů.....	42
<b>Obr. č. 11:</b> Mapa Rokycan s vyznačenými zaniklými pomístními názvy .....	43
<b>Obr. č. 12:</b> Mapy intravilánu Rokycan od 1838 - 2004 .....	44
<b>Obr. č. 13:</b> Výřez mapy Rokycan s vyznačenými místními názvy, které vznikly z názvů pomístních.....	46
<b>Obr. č. 14:</b> Graf procentuálního zastoupení honorifikačního a orientačního motivu pojmenování ulic ve vybraných letech v Rokycanech.....	48
<b>Obr. č. 15:</b> Graf procentuálního zastoupení odpovědí na otázku č. 4 "Na Husinci" .....	51
<b>Obr. č. 16:</b> Graf procentuálního zastoupení odpovědí na otázku č. 5 "Pod trhovkou" ..	52
<b>Obr. č. 17:</b> Procentuální zastoupení odpovědí na otázku č. 6 „U Marily“ .....	53
<b>Obr. č. 18:</b> Počet odpovědí na otázku č. 8 "jiné místní názvy" .....	53

## SEZNAM TABULEK

<b>Tab. č. 1:</b> Klasifikace geografického názvosloví podle Mendelovy univerzity v Brně .	16
<b>Tab. č. 2:</b> Absolutní počet a procentuální zastoupení místních a pomístních názvů v Rokycanech ve vybraných obdobích .....	37
<b>Tab. č. 3:</b> Absolutní počet a procentuální zastoupení místních a pomístních názvů stále žijících a zaniklých v Rokycanech.....	39
<b>Tab. č. 4:</b> Absolutní počet a procentuální zastoupení honorifikačního a orientačního motivu pojmenování uliv v Rokycanech .....	47
<b>Tab. č. 5:</b> Absolutní počet a procentuální zastoupení odpovědí obyvatelů Rokycan na dané otázky v dotazníkovém šetření .....	50

## SEZNAM PŘÍLOH

**Příloha A volně na CD:** Tabulka místních a pomístních názvů ve vybraných letech v Rokycanech

**Příloha B volně na CD:** Tabulka názvů ulic a náměstí ve vybraných letech v Rokycanech

**Příloha C:** Dotazník, který byl překládán obyvatelům Rokycan při dotazníkovém šetření



## PŘÍLOHY

**Příloha A volně na CD:** Tabulka místních a pomístních názvů ve vybraných letech v Rokycanech

**Příloha B volně na CD:** Tabulka názvů ulic a náměstí ve vybraných letech v Rokycanech

**Příloha C:** Dotazník, který byl překládán obyvatelům Rokycan při dotazníkovém šetření

## DOTAZNÍK – MÍSTNÍ JMÉNA ROKYCAN

*Vážené slečny a paní, vážení chlapci a páni,*

*dovoluji si vám předložit dotazník, na jehož základě bude zpracována moje bakalářská práce pod názvem Vývoj místních a pomístních jmen v Rokycanech, kterou zpracovávám na ZČU v Plzni. Tento dotazník se týká jen jedné části a to jmen místních. Místní jména jsou názvy oblastí v dané obci, které byly vytvořeny obyvateli obce, a jedná se jen o oblasti v intravilánu města (obydlená část obce). Dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní.*

*Za spolupráci Vám děkuje Radka Koulová (autorka bakalářské práce) a vedoucí práce Mgr. Jindřich Frajer, Ph.D.*

### 1) Pohlaví:

- a. muž
- b. žena

### 2) Do které věkové kategorie patříte?

- a. 0 – 15 let
- b. 16 – 30 let
- c. 31 – 65 let
- d. 66 let a více

### 3) Jak dlouho bydlíte v Rokycanech?

- a. Celý život
- b. Více jak 10 let
- c. Více jak 5 let

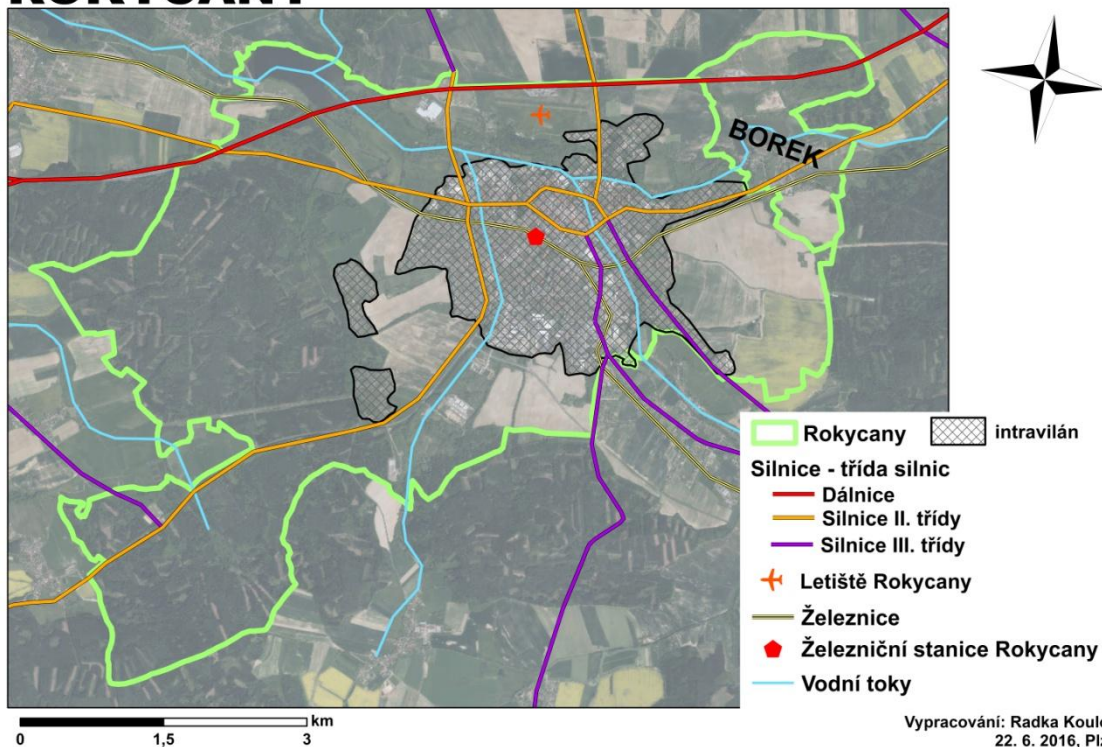
### 4) Víte, že je oblast v Rokycanech, které se říká Na Husinci?

- a. Ano, vím a dokážu ji zakreslit do mapy
- b. Ano, vím, ale jen z vyprávění, nevím, kde oblast leží
- c. Ne, nevím, nikdy jsem o tom neslyšel/la

### 5) Víte, že je oblast v Rokycanech, které se říká Pod Trhovkou?

- a. Ano, vím a dokážu ji zakreslit do mapy
  - b. Ano, vím, ale jen z vyprávění, nevím, kde oblast leží
  - c. Ne, nevím, nikdy jsem o tom neslyšel/la
- 6) Víte, že je oblast v Rokycanech, které se říká U Marily?
- a. Ano, vím a dokážu ji zakreslit do mapy
  - b. Ano, vím, ale jen z vyprávění, nevím, kde oblast leží
  - c. Ne, nevím, nikdy jsem o tom neslyšel/la
- 7) Pokud jste alespoň u jedné otázky (týká se otázek č. 4., 5. a 6.) zakroužkovali odpověď a., pokuste se oblast/oblasti zakreslit do mapy.
- 8) Znáte ještě jiné místní názvy Rokycan?
- a. Ano, znám a zakreslím do mapy
  - b. Ano, znám, ale nedokážu zakreslit do mapy
    - Napište, které znáte:
    - .....
  - c. Ne, neznám

## ROKYCANY



ZDROJ: Vlastní zpracování v ArcGIS

## **ABSTRAKT**

KOULOVÁ, Radka. *Vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech*. Bakalářská práce: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 67 s., 2016

**Klíčová slova:** toponomastika, Rokycany, vývoj, místní názvy, pomístní názvy

Tato práce je zaměřena na vývoj místních a pomístních názvů v Rokycanech. Vývoj je zkoumán od Josefského katastru (1785 – 1860) až do současnosti (2013). V úvodu práce jsou stanoveny cíle práce a rešerše literatury. Dále následuje teoretická část, která se zabývá problematikou onomastiky, urbanonymie, toponomastiky a motivací pojmenování místních a pomístních názvů. Praktická část se zaměřuje na historii zkoumané obce a vysvětlení původu a významu vybraných místních i pomístních názvů. Hlavní část práce je pak zaměřena na zpracování mapových výstupů v programu ArcGIS ze stále žijících a zaniklých místních a pomístních názvů v Rokycanech, které prolínají celou praktickou část této práce.

## **ABSTRACT**

KOULOVÁ, Radka. *The development of place names in Rokycany*. Bachelor Thesis: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 67 pages, 2016

**Keywords:** Toponomastics, Rokycany, development, place names

This thesis is focused on the development of place names in Rokycany. The development is studied from Josefin land register (1785 – 1860) to the present (2013). The introduction of the work includes targets of the thesis and research of literature. This is followed by the theoretical part, which deals with the issues of onomastics, urbanonyms, toponomastics and motivation of creating place names. The practical part focuses on the history of the examined town and it explains the origin and meaning of selected place names. The main section of the work contains map outputs prepared in the program ArcGIS from current and perished place in Rokycany, which are used throughout the whole practical part of this thesis.